ҺАЙН ҺАЙХАН ЗАНШАЛАЙ ТҮЛӨӨ

АРАД БҮХЭНДЭ, тэрэ тоодо буряад арадташье, хэтэ заяанһаа хойшо уг залгамжалан хүгжэжэ, мандажа байһан баян заншал бии ха юм даа. Энэ хадаа арадай түүхэтэй, ажал хүдэлмэритэй, ажабайдалтай нягта холбоотой. Буряад арадай һайн һайхан заншал тухай хэлэхэ болоо һаа, энэнь баһал өөрын намтартай, онсо илгаатай. Энэ хадаа түбхын түрүүндэ хүнэй, арад зоной ажабайдалдахи, ажал хүдэлмэридэхи һайн һайхан, арюун сэбэр зүйлнүүдһээ үндэһэтэй, тэрээнтэй таһаршагүй холбоотой. «Нэрээ хухаранхаар—яһаа хухара» гэһэн буряад арадай оньһон үгэ бии ха юм. Энэ хадаа арадайнгаа һайн һайхан заншал хэлбэришэгүйгөөр баримталха, арад зоноо магтуулхаар, баясуулхаар лэ ажал ябуулга хэхэ, муу юумэ огто хэхэгүй. Хүн нэрээ үндэр дээрэ үргэжэ ябаха, арюун һайхан сэдьхэлтэй, үнэн сэхэ ябадалтай, ажалша бэрхэ алдартай байха гэһэн юрөөлтэй. Аба эжыдээ болон аха захадаа, хани нүхэдтөө, хүн бүхэндэ хэниинь хэн гэшэгүй ехэ хүндэтэйгөөр хандаха, бэе бэедээ үнэн зүрхэнһөө туһалха, муу муухай, худал хуурмаг юумэнтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ гээшэ тэрэшэлэн арадай заншалтай холбоотой.

Манайда Октябриин хубисхалай илажа, Совет засагай тогтоһон сагһаа хойшо, Коммунис партиингаа ударидалгаар социализм болон коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэл соогуур арадаймнай заншал илангаяа хүсэтэйгөөр хүгжэн һалбараа, революционно болон ажалай шэнэ шэнэ удхаар баяжан, хизааргүй гүн гүнзэгы шэнжэ шанартай болоо. Түрэл Коммунис партидаа, Агууехэ социалис Эхэ орондоо, коммунизмын хэрэгтэ хэтэ мүнхэдөө хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байха, алба хэхэ, олон түмэн совет арадуудайнгаа хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаае бэхижүүлхэ, интернациональна холбоо барисаагаа хүгжөөхэ, совет патриотизм гаргаха гээшэ манай хүнүүдэй, манай арадуудай арюун нангин заншал болонхой.

Октябриин революциин үедэ, граждан дайнай жэлнүүдтэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда үзэгдөө дуулдаагүй ехэ баатаршалга гаргажа, ами наһаяа хайрлангүй тэмсэһэн, ами наһаяа үгэһэн хүнүүдэй революционно болон дайшалхы заншалые мүнхэжүүлхэ, инаг Эхэ оронойнгоо тиимэ үнэн сэхэ баатар хүбүүд, басагад байхаар залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ, совет хүн бүхэнэй улаан зүрхэндэ тэдэнэй баатаршалгын мартагдашагүйгөөр бадаржа байхаар ажал хүдэлмэри ябуулха гээшэ туйлай ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Һүүлэй үедэ, илангала Совет засагай 50 жэлэйнь ойн баярта бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, бүхы орон доторнай, тэрэ тоодо манай республика доторшье, энэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдэжэ байнхай. Революционно үйлэ хэрэгүүдтэй холбоотой дурасхаалта газарнуудаар аяншалганууд хэгдэнэ, митингнүүд болоно. Эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө тэмсэл соогуур ами наһаяа үгэһэн баатарнуудай дурасхаалые мүнхэжүүлхын тулада хүшөөнүүд бодхоогдоно. Манай республикын олохон аймагуудта, колхоз болон совхозуудта иимэ хүшөөнүүд бодхоогдонхой. Иимэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ ёһотой.

Энэ хадаа арадайнгаа революционно болон дайшалхы заншалые саашадань хүгжөөлгэдэ тон ехэ удха шанартай байханьлабтай.

Тэрэшэлэн арадайнгаа ажалайнь заншалые хүгжөөхэ, энэ заншалайнь ёһоор залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ тон шухала. Энэ талаар баһа бага бэшэ юумэн хэгдэжэ захалаа. Элдэб янзын мэргэжэлтэй ажалшадай—загаһашадай, модошодой, малшадай үдэрнүүд ехэ хүндэлэл ёһололой оршон байдалда үнгэргэгдэдэг болоо. Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр тэмдэглэгдэбэ. Зарим аймагуудта энэ һайндэр ехэ һонирхолтойгоор, үльгэр жэшээ, һургаал абамаар тэмдэглэгдээ.

Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай центртэ колхоз, совхоз бүхэнһөө олон ажалшад суглараад, үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ магтаал дуулаа. Түрүүшүүл олон түмэн хүнэй нюур дээрэ нэрэ солоёо дуудуулаа, бэлэг абаа, шанда хүртөө. Чемпион нэрэ зэргэдэ хүртэһэн комбайнернууд болон трактористнууд «тарияанайнгаа онгосодо», «түмэр хүлэгтөө» һуугаад, хүн зоной альга ташалган доро талмай дээгүүр тойрон «тамаралдаа». Ород арадай заншалаар—хилээмэ-дабһаар, буряад арадай заншалаар—сагаан эдеэнэй дээжээр хүндэлэлтын ёһолол сэдьхэл зүрхэ баясуулмаар үнгэргэгдөө. Арад бүхэнэй түлөөлэгшэд өөһэдынгөө үндэһэн хэлэн дээрэ дуунуудые дуулалдаа, национальна хатарнуудые хаталдаа. Уран һайханай самодеятельностиин концерт болоо. Баярламаар, бахархамаар байгаа даа.

Аймаг бүхэндэ, колхоз, совхоз бүхэндэ ажалшадай үдэрнүүдые иимэрхүүгээр эмхидхээд байбал, архидааншье болохогүй ха юм даа. Олон зоной хараһаар байтар, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэрэ солоёо дуудуулжа, магтуулжа, бэлэг абажа, шанда хүртэжэ байхадань хүн бүхэндэ атаархамаар бэшэ аал? Энэ хадаа ажалда хойрогоор хандадаг, залхуу зайран этэгээдүүдтэ ёһотой сохилто болохо байна. Тиихэдэ энэ хадаа залуушуулда, эдир багашуулда ехэл һургаал абамаар ушар болоно бшуу. Ажалай дүн иимээр лэ гаргажа, түрүүшүүлые али болохоор урмашуулжа байбал, хүмүүжүүлгын ехэ удха шанартай байхань элитэ.

Ажалшадай үдэрнүүдэй хаа хаанагүй иимээр эмхидхэгдэдэг болоходонь, халуун хүдэлмэриин үедэ ламанарай обоо мунхан тахихадань гү, али бөөнэрэй тайлга хэхэдэнь, ажалшад хабаадахаяашье болихо бшуу. Барга бүдүүлиг, харанхы мунхаг сагай үлэгдэлнүүдтэй иимэрхүүгээр тэмсэбэл, аша үрэ һайнтай, нүлөө ехэтэй байха.

Ингэжэ арадайнгаа һайн һайхан заншалые улам саашадань баяжуулха, хүгжөөхэ, революционно, дайшалхы болон ажалай арюун заншал үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, иимэ ёһоор арад зонине, илангаяа залуу үетэние хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна, профсоюзна болон комсомолой организацинуудай шухалын шухала зорилго болоно.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 268 (11254)

1966 оной ноябриин 13, воскресени

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ОЛЬГА БАДМАЕВА — «Улаан Өронго» колхозой эрхим һаалишан. Культурын фермэдэ хүдэлхэ зуураа тэрэ абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ шэнэ зорилго урдаа табинхай.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

СОВЕТ ЗАСАГАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 400 ЦЕНТНЕР

МУХАР-ШЭБЭР. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэл дүүрэхэ дүхэбөө. Урдаа ехэ зорилгонуудые табяад бэелүүлжэ байхадаа, манай совхозой ажалшад урмашанги. Жэшээлбэл гэбэл, ноябриин һайндэрые ажалай бэлэгээр угтаһан байна.

Дүшэ юһэн жэлэй ойн һайндэр болотор мал ажалай продукци гүрэндэ худалдалгаар ажахымнай ехэ илалтатай. Мяха худалдалгаар жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 7 болотор дүүргээд байгаабди. Бүхыдөө 7800 центнер мяха гүрэндэ худалдагдаба. Тиимэд ажалшаднай энээгээр һанаагаа амархагүй байха. Урдамнай жэлэй дүүрэтэр үшөө хоёр һара байгаа ха юм. Энэ үедэ түсэбһөө гадуур 400 центнер мяхан худалдагдахаар хараалагдана.

Малшадайл оролдосотойгоор ажаллаһан дээрэһээ совхознай амжалтатай ябана. Тэдэнэй дунда мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Теэд хэн иланаб? Тиимэ хүнүүдэй нэгэн Ким Дамбаев болоно. 56 ухэр мүнөө жэлдэ бэлшээридэ гаргаад, һайнаар адуулжа, шамбай тарганууд болгоо. Дунда зэргээр гаргахада, тэрэнэй хаража байһан мал бэлшээриин хаһада толгой бүринь хоногой 800 граммаар гэхэ гү, али зарим һаранuудта 950 грамм хүрэтэр нэмээгдээ. Гүрэндэ худалдагдаха малые иигэжэ харууһалхада, совхоздо ашаг олзо ехэтэй байна бшуу.

Ноохо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха түсэбнай баһал үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Илангаяа совхозоймнай тахяашад оролдосотойгоор хүдэлжэ, үнгэрһэн һаранuудта түсэбһөө гадуур 100 мянган үндэгэ тушаагаа бшуу. Мүн һү худалдаха түсэбнай болзорһоо урид бэелүүлэгдэхэ юм. Мүнөө жэлдэ хамта 15850 центнер түсэбэй орондо 15 мянган центнер худалдагдаа. Ажахымнай түрүү һаалишад С. Цыденова, Ч. Эрдынеева, С. Цыденова, Ц. Улзытуева шалгарба.

П. ЦЫБИКДОРЖИЕВ,
Суулгын совхозой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ.

ХРОНИКО

...ажалшадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй сесси болоо. ...өндөо ажалда ороһон туладань ...ской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын болон гэшүүнэй уялгаһаа нүхэр Хабалов С. М. сүлөөлэгдэбэ.

...городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр нүхэр Сыренов А. С. һунгагдаба.

* * *

КПСС-эй Улаан-Үдэ хотодохи Со... райкомой пленум дээрэ эмхи... асуудал харагдаба. Городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр нүхэр А. С. Сыреновэй һунгагдаһантай дашарамдуулан, пленум ...ние КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретариин уялгаһаа сүлөөлөө, ...ин райкомой бюрогой составһаа болюулба.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар, бюрогой гэшүүнээр нүхэр ...ров Ф. И. һунгагдаба.

* * *

КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй пленум боложо, эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаһантайнь дашарамдуулан, пленум тэрэниие КПСС-эй городской комитедэй секретариин уялгаһаа сүлөөлбэ.

КПСС-эй городской комитедэй секретаряар, бюрогой гэшүүнээр нүхэр Вовк В. Н. һунгагдаба.

...өндөо ажалда ороһон туладань ...комой пленум КПСС-эй городской комитедэй бюрогой составһаа нүхэр ...М. Хабаловые болюулба.

ҺААЛИШАД, ХОНИШОДОЙ ҮГЭ

СОВХОЗОЙ ПАРТКОМОЙ гэшүүн, 4-дэхи отделениин эрхилэгшэ нүхэр Дубшонов, зоотехник нүхэр Батомункуев гэгшэдтэй һаяхан Хүндын, Бургааһанай, Һүүжын, Һыгэлзын, Хуурайн гүүртэ, отарануудаар ябажа, һаалишад, хонишодтой уулзажа, ажал хэрэгтэйнь танилсаһан, Октябриин 50 жэлэй ойе ямар бэлэгтэйгээр угтаха тухайнь хөөрэлдэһэн байнабди. Тэдэнэр бултадаа газетэнүүдые уншажа, гүрэн, республика, аймаг дотороо дэлгэржэ байһан мүрысөөндэ оролсохо байһанаа мэдүүлээ.

ҮЛЗЫТЭ. Эндэхи һаалиин гүүртын малшад үбэлжэлгээ эмхитэйгээр захалба. Үбһэ бэлэдхэхэ гүсэбөө эдэнэр үлүүлэн дүүргэнхэй. 2300 центнер һайхан үбһэ хорёолжо абаа. Газаагаа үнеэн бүридэ 3 тонно хүртэхөөр кукуруза, зелёнкоор хэһэн силостэй. Мүн зелёнкын хэдэн томо һуринууд гүүртын хойто талаар харагдана. Юрэдөөл малаа һайнаар ондо оруулха тэжээлтэй.

Эдэ бүхы арга боломжонуудаа хаража үзөөд, гүүртын малшад ойн баярай жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлбо. Үнеэн бүриһөө тугал абаха, дунда зэргээр 1400 килограмм һү һааха, тугаллаһан үнеэдээ хаһа сагтань ороондо оруулха гэһэн уялга хараалба. Малшан бүхэн мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ, зоотехническэ һуралсалда бүгэдөөрөө хабаадаха гэжэ хэлсээ.

Энэ жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 500 центнер һү гүрэндэ тушааха зорилго табяа. Юуб гэхэдэ, тус отделениинхид бүри октябриин һүүл багаар жэлэйнгээ түсэб бэелүүлһэн байна. Тиихэдээ тэдэнэр һүнэй өөрынь үнэ сэн хямдаруулхын түлөө оролдохо хэмжээнүүдые хараалаа.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаа дүүргэхын түлөө мүнөөнһөө оролдожо захалаа. Малайнь хото, хорёо заһагдаа, дулаалагдаа. Үнеэдтэ, бярууунуудта таряа талханай зүйл эһээжэ, бурдууг болгоод үгэнэ. Мүн һолоомо хэршэжэ, гидролизно аргаар буйлуулаад, малдаа үгэжэ захалханъ.

Малаа һайнаар үбэлжүүлхэ, ашаг шэмыень горитой ехэдхэхэ гэһэн мүрысөөндэ хүршэнэрөө—Толгойн гүүртын малшадые уряалба.

ХУУРАЙ. Лхамажап Абидуевай отарада хурьгадай шэнэ байра бүтээгдэжэ дүүрэбэ. Хонишод, И. Антоновой, Д. Гомбоевой отарынхид байрануудаа баһал дулаалжа захадань гараа. Эндэхи хоёр квартиратай гэрэй нэгэ таһалгадань улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Радиоприемник, шэнэ газетэ, журналнууд, шатар, даам гэхэ мэтэ эндэ бии.

Д. Гомбоевой, И. Антоновой бригадынхид зуун хонин бүриһөө 90—95 хурьга түлжүүлхэ гэжэ шиидээд, совхозой 2-дохи отделениин Б. Дамбиевай, И. Гладких гэгшэдэй даадаг отарын хонишодые мүрысөөндэ уриба.

Доодо-Худанай отделениин хонишод үнгэрһэн жэлдэ бүхы дээрээ зуун хонин бүриһөө 93 хурьга түлжүүлһэн юм. Тиигэжэ тэдэнэр аймаг соогоо эрхимлэжэ, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаһан, мүнгэн шанда хүртэһэн. Тиихэдэ нүхэр Дубшонов тэндэ отделениие эрхилэгшээр хүдэлжэ байһан.

Мүнөө Үлзытэдэ ерээд хүдэлжэ байхадаа нүхэр Дубшонов доодо-худанайхидай дүй дүршэлые эндэхи хонишодой ажалда нэбтэрүүлхые хүсэнэ. Урдань Үлзытын, Хуурайн хонишод хурьгадай байра муутай дээрэһээ олон түл гарзалуулдаг, хонидоо олоор һубайруулдаг һэн. Мүнөө тэрэ дутагдалынь усадхагдана.

— Ерэхэ жэлдэ хурьга һайнаар абахын, түлжүүлхын тулада байрануудыень тон һайнаар дулаалха, пээшэнүүдые табиха, хюроогэй хибэдэһэ зузаанаар дэбдихэ хэрэгтэй. Хибэдэһэн шииг татахаһаа гадна, байрын эхүүн үнэр бэедээ шэнгээдэг,—гэжэ отделениие эрхилэгшэ хонишодто хөөрэжэ үгэнэ.

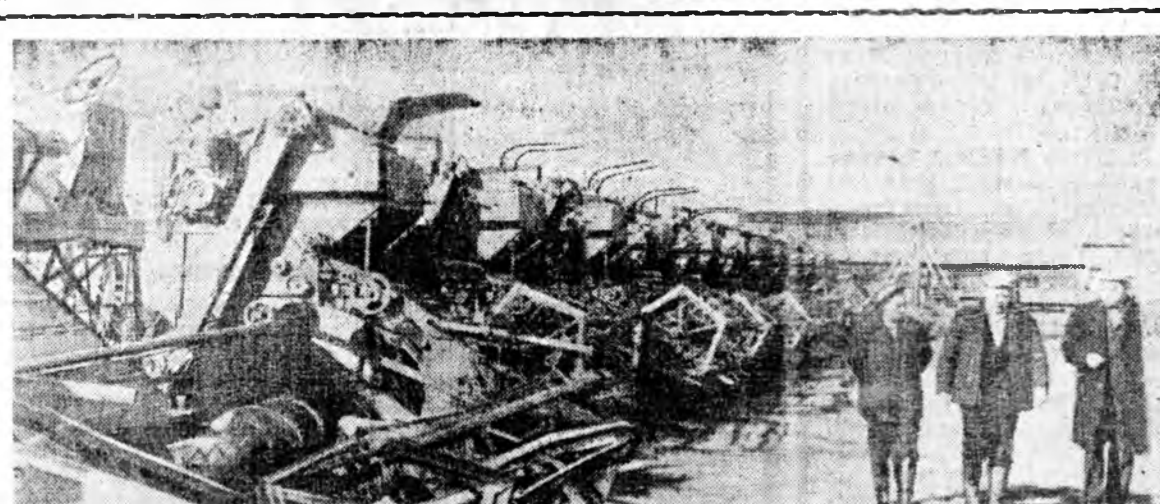
Доодо-худанайхидай дүршэл тухай миин хөөрөөд үнгэрнэ бэшэ, харин бодото ажал дээрэнь нэбтэрүүлнэ. Эхэ хонидой олонхи отарануудта нялха хурьгатай хонидой байха дулаан байра түхеэрэгдээ. Энэ хүдэлмэридэ 52 эрэшүүл, хэдэн трактор табигданхай. Тусхай нэгэ автомашина леспромхозуудһаа хюроогэй хибэдэһэ отарануудта зөөжэ байна. Эдэ бүгэдые хаража байһан хонишод ерэхэ жэлдэ олон хурьга абажа, һайнаар түлжүүлхэ байһандаа этигэдэг болоо. Тиигэжэ тэдэнэр дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абана. Жэшээнь, коммунист, үнинэй хонишон Гунсэн Цыбикова 100 хонин бүриһөө адагынь 95 хурьга томо болгохоор шиидээ. Бүхы дээрээ 4-дэхи отделениинхид нёдондо зуун хонин бүриһөө 70 хурьга томо болгоһон байбал, ерэхэ жэлдэ—ойн баярай жэлдэ тэрэнээ 85—90 хурьганда хүргэхэ гэжэ шиидээ.

Отделениин хүдэлмэришэд хойто жэлдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай, үбһэ ногооной баян ургаса абахын тула сабшалан, таряалан дээрээ наг шэбхэ гаргаха, үбэлдөө тошон халяаха, газараа һайса уһалдаг болохо гэжэ хэлсээ.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хэжэнгын совхоз.

МҮРЫСӨӨ ҮҮСХЭҺЭН АЖАХЫДА. Совет засагай 50 жэлэй ойе ажалай ехэ амжалтаар угтаха гэжэ тодорхой уялгануудые даажа абаад, республикынгаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые социалис мүрысөөндэ уриһан «Эрдэм» совхозой (Мухар-Шэбэр) коллектив шэнэ эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа байнхай. Совхозой механизаторнууд энэ жэлдэ баян ургаса абаад, ерэхэ жэлдэ баһал дутуугүй үндэр ургаса туйлахын түлөө тэмсэжэ оробо. Эндэ машина техникэ заһабарилга түлэг дундаа. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн талын) совхозой эрхим токарь Т. Киреев. Сэбэрлэгдэжэ, үбэлдөө байхаар табигдаһан комбайнууд (баруун талын зураг).

А. БОРИСОВАЙ фотонууд.

ТУҺАЛАМЖЫН ТҮЛӨӨ—БАЯР БАЯСХАЛАН

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Вьетнамай Демократическа Республикын Премьер-Министр Фам Ван Донгһоо телеграмма абаба. Тэрээн доторнь иигэжэ мэдээсэгдэнэ: ПТВ-гэй Центральна Комитет, ДРВ-гэй правительство туһаламжа ба экономическа харилсаа холбоон тухай Советскэ Союзай, Вьетнамай хоорондо дахинаа баталагдаһан хэлсээнүүдые үндэрөөр сэгнэнэ, тэдэниие империалис туримхайшуулдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа ДРВ-гэй экономико бэхижүүлхэ, агаарай добтолтоһоо бури һайнаар хамгаалха хэрэгтэ СССР-эй үзүүлдэг тон шухала туһаламжа гэжэ тоолоно.

США-гай эзэрхэг түримхэй аашада эсэргүү вьетнам арадай үнэн зүб, илалта түгэс тэмсэлдэнь пролетарска интернационализмын удхатай тон шухала туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байһанайнь түлөө Советскэ Союзай Коммунис партида, правительство болон арад зондо Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна Комитедэй үмэнэһөө, ДРВ-гэй правительствын, вьетнам арадай үмэнэһөө Фам Ван Донг үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Кремльдэ хөөрэлдөөнүүд болобо

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, хани ёһоор Москва айлшалжа ерэһэн ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф гэгшэд ноябриин 11-дэ Кремль соо хөөрэлдөөнүүдые хэбэ. Хоёр гүрэнэй хоорондын аха дүү ёһоной харилсаа холбоое улам хүгжөөхэ тодорхой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Хөөрэлдөөнүүд үнэн зүрхэнэй, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

АЗИИН АРАДУУДАЙ ИНСТИТУДТА НАУЧНА СЕССИ БОЛОБО

МОСКВА, ноябриин 11. (ТАСС-ай корр.). Хитадай суута революционер-демократ Сунь Ят-сенэй түрэһөөр зүүн жэлэй ойе ниислэл хотын эрдэмтэ олониитэ ноябриин 12-то тэмдэглэбэ. Энэ ойдо СССР-эй Наукануудай академиин Азиин арадуудай институдай хоёр үдэрэй научна сесси зорюулагдаа.

СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент Б. Г. Гафуров эхилэлгын үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглэбэ: Сунь Ят-сенэй нэрэ алдар манай орон дотор ехэ хүндэтэй юм. Советскэ Союзай эрхим, үнэн хани, колониализмда ба империализмда эсэргүү, өөрынгөө арадай бэеэ дааһан байдалтай болохын, социальна талаараа урган мандахын түлөө эгэршэгүй тэмсэлшэ байгаа.

Советскэ Союзтай Хитад ороной нягта нэгэдэлтэй байбал, арад зомнай сүлөөржэ шадаха, Хитадай револю́ци илаха гэжэ Сунь Ят-сен ойлгодог байһан. Тиигээд өөрынгөө гол дайсантай—империализмтай тэмсэлэй талааршье СССР-тэй—империалис дарлалтын гэнжые таһа татаһан, дэлхэй дээрэхи түрүүшын гүрэнтэй нягта нэгэдэлтэй байхыень хитад арадаа уряалдаг һэн.

Агуехэ Октябриин суртал бодол, большевигүүдэй партиин дүй дүршэл энэ революционертэ угаа ехэ нүлөө үзүүлһэн юм. Сунь Ят-сен Хитадай революциие илалтата эсэстэнь хүргэжэ шадаха гансахан арга болэмжын эндэ бии байһые мэдээд, Совет ороной дүй дүршэл халан абаха гэжэ ехэтэ оролдодог байгаа.

Түүхын эрдэмэй кандидат А. И. Картунова «Ленин ба Сунь Ят-сен» гэһэн темэтэй элидхэл хэбэ.

Отставкада байдаг генерал-лейтенант А. И. Черепанов, экономикын эрдэмэй доктор С. А. Далин гэгшэд Хитадай революционертэй уулзадаг байһан тухайдаа хөөрэбэ.

Сунь Ят-сенэй дурасхаалда

ХАБАРОВСК, ноябриин 11. (ТАСС). Сунь Ят-сенэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо зорюулагдажа хизаарай эрдэм-шэнжэлгын библиотекэ соо нээгдэһэн литературын выставкэ «Соведүүдэй ороной хани» гэжэ нэрлэгдээ.

Сунь Ят-сенэй шэлэгдэмэл зохёолнууд, Хитадай агууехэ демократай ажаябадал, революционно ажал ябуулга тухай ном дэбтэрнүүд, журналнуудай статьянууд, Хитадта урдань ажалладаг байһан СССР-эй советнигүүдэй дурдалганууд выставкэдэ табигдаа.

Ленинэй образ Тувын сценэ дээрэ

КЫЗЫЛ, ноябриин 11. (ТАСС-ай корр.). М. Шатровой бэшэһэн «Революциин нэрэһээ» гэжэ зүжэг республикын хүгжэмтэ драмын театрта мүнөөдэр табигдажа, ойн жэлэй түрүүшын үдэрнүүдтэхи ехэ һонирхолтой ушар болоо.

Тувын артистнууд революциин вождиин дүрэ шэнжые сценэ дээрэ хоёрдохёо харуулба. Тувын АССР-эй габьяата артист Олег Намдара юһэн жэлэй урда тээ Н. Погодиной «Вуутай хүн» гэжэ зүжэгтэ В. И. Ленин болоожо наадаһан юм. Мүнөө Владимир Ильичэй образые харуулжа дахинаа наадаба.

КОМСОМОЛДО САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРАЛ

ПАРТИИН XXIII съезд дээрэ залуушуулай дунда эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри зүбөөр табиха хэрэгтэ горитойхон анхарал хандуулагдаһан байна. КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэл соо, мүн делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо манай ороной хүгжэлтэдэ ленинскэ комсомолой, совет залуушуулай сэхэхэн хубитаяа оруулһаниинь үндэрөөр сэгнэгдэһэн бэлэй. Гадна комсомолой организацинуудай хүдэлмэриин онол арга нарижуулан һайжаруулха тухай заагдаһан шуу. Залуушуулые үзэл суртаалайн талаар хүмүүжүүлхэ, коммунис байгуулалтын бүхы участогуудта эдэбхитэйгээр хабаадуулха шухала тэжэ тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Тоосоото элидхэл соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, манай ороной хүн зоной хахадһаа үлүүнь 1940 оной һүүлээр түрэһэн залуушуул болоно. Энэ ушар хадаа залуушуулые патриотическа, ажалай талаар хүмүүжүүлгэдэ онсо анхаралаа табихыень партийна организацинуудые уялгана бшуу. Тэрэшэлэн мүнөөнэй залуушуулай эрдэм номтой болоһониинь хараала абаха хэрэгтэй. Газетэ, ном уншадаггүй, радио шагнадаггүй залуу хүбүүд, басагадые мүнөө олохогүйш. Тэдэнэй культурна эрилтэнь угаа ехэ болонхой. Тиимэһээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри олон янзын түхэл маягтайгаар, һонирхолтойгоор, гүн удхатайгаар ябуулагдаха зэргэтэй.

Мүнөө хаража үзэбэл, аймагаймнай тосхон, һуурин газарнуудаар залуушуулай үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Клуб, һургуулинуудаар дайнай болон ажалай габьянуудай булангууд эмхидхэгдэнэ.

Комсомолой организацинуудай ажал ябуулга бүри һайжаруулхын тула союз хоорондын хүдэлмэри үргэн далайсатай, удха түгэлдэр болгохо шухала гэжэ һанагдана. Аймагай совхоз, леспромхозуудай партийна организацинууд һүүлэй үедэ энэ талаар зарим тэды хэмжээнүүдые абажа байна. Комсомолой зэргэһээ ургажа партида ороһон залуу коммунистнууд ВЛКСМ-эй организацинуудай секретарьнараар дэбжүүлэгдэбэ.

Жэшээлхэдэ, Худанай леспромхозой комсомолой организаци удаахан саг соо эмхидхэлэй талаар һула гэжэ тоологдодог һэн. Эндэхи комсомолшууд ниитын хэрэгтэ болон үйлэдбэри дээрэ эдэбхи үүсхэлээ гаргадаггүй байһан тооной. Комсомолой комитет энэ хүдэлмэри ябуулдаггүй бэлэй. Энэ жэлдэ болоһон тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ леспромхозой партийна бюро комсомолой комитедэй секретаряар коммунист Анна Абламская гэгшые дурадхаһан байгаа. Һүүлээрнь нүхэр Абламская энэ тушаалдаа КПСС-эй райкомой бюро дээрэ баталагдаа һэн.

Тоосоото-һунгалтын суглаанһаа хойшо удаан саг үнгэрөөгүй. Гэбэшье леспромхозой комсомолой организациин хүдэлмэридэ эрид хубилалтанууд боложо эхилээ. Суглаанаинь хаһа сагтаа зарлагдажа, али нэгэп асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ комсомолшууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүнөө энэ тосхондо уран һайханай самодеятельность эмхидхэгдэнхэй, комсомолшууд оло дахижа воскреспигтэ гараа.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ВЛКСМ-эй комитедэй, леспромхозой комсомолой организациин хүдэлмэри һайжаржа эхилэнхэй. Эдэ бүгэдэндэ леспромхозой партбюрогой, тэрэнэй секретарь нүхэр И. Н. Машановай үүргэнь ехэ гэжэ тэмдэглэмээр. Тэрэ өөрөө комсомолой хүдэлмэреэр ходо һонирхожо байдаг. ВЛКСМ-эй комитедтэ хүдэлмэреэ түсэблэхэдэнь туһаламж, тэдэнээ дүүргэхынь хойноһоо хинан шалгажа, бодото туһаламжа үзүүлжэ байдаг.

Һүүлэй үедэ Хүрбын, Хориин леспромхозуудай партийна комитедүүд комсомолой хүдэлмэридэ анхаралаа табидаг боложо байна. Парткомой гэшүүд,тэдэнэй секретарьнар комсомолшуудай суглаан дээрэ арга бэшэ байлсадаг болонхой. Тэрэшэлэн хүдэлмэреэ түсэблэхэдэнь, комсомолшуудай политическэ һуралсал эмхидхэхэдэнь туһална. Хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй Бүхэсоюзна һайндэртэ хүдөөгэй залуушуул һони һонин концертнүүдые харуулжа, нютаг зоноймгоо хүнүүдые баясуулжа, тэдэнэй баяр баясхаланда хүртэһэн байха юм. Энэ ушарта манай аймагай комсомолой организацинуудай хүдэлмэриин һайжаржа байһаниие харана гээшэбди.

Намарай эхеэр «Буряад үнэн» газетэдэ Хэжэнгын совхозой партийна комитет комсомолой организациие һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Энэ шүүмжэлэлэй һүүлээр түс совхозой партийна комитет болохо тобшолол хэжэ, комсомолдо партийна нүлөөгөө дээшэлүүлхэ тушаа горитойхон юумэнүүдые хэжэ байна. Комсомолой эхин организацинуудаар үнгэрһэн тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ совхозой парткомой гэшүүд хабаадалсаһан байха юм. Тэдэнэр комсомолой организацинуудай секретарьнартай хамта энэ суглаае бэлдэлсэһэн байха. Совхозой захиргаанай комсомолой эхин организацида секретаряар залуу коммунист Д. Жигмитов, гурбадахи отделенидэ ВЛКСМ-эй XV съездын делегат, партиин гэшүүн В. Жамсуева гэгшэд һунгагдаа бэлэй. Комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ эдэ зонуудай ерэһэн ушар һайн нүлөө үзүүлэө бшуу.

Гадна комсомолшуудай тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ партиин райкомой эмхидхэлэй таһагай инструкторнууд байлсадаг. Тэдэнэр аха дүү ёһоор залуу үетэндөө захяа заабари үгэдэг, ажал хэрэгээ эмхидхэхэдэнь туһаламжа үзүүлдэг. Тэрэшэлэн партийна эхин организацинуудай секретарьнар эдэ суглаанууд дээрэ эрхэ бэшэ байлсадаг болонхой. Тиигээшьетүйлэ аргагүй. Комсомолшуудынай маанадай ерээлүй, ут залгамжалагша ха юм,

Комсомолые партийна талаар хүтэлбэрилтын дүй дүршэлые согсолхо зорилгоор «Первомайский» совхозой, Хүртэйн леспромхозой партийна комитедүүдэй тоосоон КПСС-эй райкомой бюро дээрэ табигдаһан байгаа. Гадна ВЛКСМ-эй райкомой аппарадай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ партиин райком мүн лэ һаналаа табидаг болоо. Комсомолой райкомой бюрогой гэшүүдээр олон залуу коммунистнууд дэбжүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, райкомой бюрогой 9 гэшүүдэй 6-ниинь партиин гэшүүд байха юм. Тэрэшэлэн райкомой секретарьнарааршье мүн лэ коммунистнууд дэбжүүлэгдэһэн байха. Тэрэшэлэн бюрогой гэшүүнээр партиин райкомой инструктор, комсомолой хүдэлмэри һайн мэдэхэ залуу коммунист К. Батуев һунгагдаа.

Комсомолой хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа партиин райком зарим тэды хэмжээнүүдые абажа байна. Саашадаашье залуушуулые хүмүүжүүлхэ, комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэг партийна комитедүүдэй, партийна эхин организацинуудай анхаралда саг үргэлжэ байха зэргэтэй.

В. ГУМПЫЛОВ,
КПСС-эй Хориин райкомой секретарь.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикынхид үнгэрһэн арба һарын туршада 25 мянган метр бүд түсэбһөө гадуур бүтээн нэхэбэ. Энэ шухала амжалта туйлаха хэрэгтэ шэрдэлгын цехэй хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник, уран һайханай самодеятельностиин эдэбхитэ нүхэдэй нэгэн Галина Шурыгина илангаяа эршэмтэйгээр хабаадалсаба. Тэрэ халаанайнгаа даабарине 102—103 процент дүүргэжэ байдаг заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Галина Шурыгина.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ТҮРҮҮ БРИГАДА

Зэдын комбинадай шанаржуулгын фабрикада Б. И. Кулаковой хүтэлбэрилдэг бригада жэлэй эхинһээ хойшо түрүү һуурида ябана. Тиигэжэ үнгэрһэн 10 һарынгаа үйлэдбэриин түсэб 111,5 процент дүүргэһэн байна.

Түс бригадын классификаторщик Н. И. Криволаповай оруулһан уралан нарижуулгын үнэтэ дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, ехэ алмалта, арьбалалта хэгдээ.

Бригадын гэшүүн бүхэн олон янзын мэргэжэл шудаланхай. Жэшээлхэдэ, флататор Р. А. Грязнова табан ондоо мэргэжэлтэй ажал дүүргэхэ шадабаритай болоо. Тэрэшэлэн Л. С. Щукина, М. С. Карасева, Н. И. Криволапов болон бусад олон янзын мэргэжэлтэй болоһон дээрэһээ алишье юумэндэ дүрбэн тэгшэ, үгтэһэн даабари бүхэниие амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

А. БУТИН.

Олзоборилгын үе дүүрэбэ

Баргажанай ан олзоборилгын ажахыда ондатра барилгын үе дүүргэгдэбэ. Энэ үнэтэ ан олзоборилгодо Хурамхаанай анагуушан М. И. Казанцев шалгараа. Тэрэ ан абалгын тусхай пунктда түсэбөөр хараалагдаһан 450-най орондо 1100 ондатрын арһа тушааһан байна. Ангуушан А. И. Ларионов 1030, Г. Мясников 850 ондатра барижа тушаабад.

И. КУЗНЕЦОВ

МОСКВАГАЙ ОРШОНДО АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН ТУЙЛАГДАҺААР 25 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

КПСС-эй МГК гай нэгэдэхи секретарь Н. Г. ЕГОРЫЧЕВТОЙ хөөрэлдөөн

ДЕКАБРЬ ҺАРА ойртожо байна. 25 жэлэй урда тээ бүхы дэлхэйн анхарал хандуулһан хэрэг үйлэнүүд энэ һара соо болоһон юм. 1941 оной декабрьда Улаан Армиин сэрэгүүд Москва худар тэгүүлһэн фашис дивизинүүдые һамна бута сохижо, ниислэл хотоһоо саашань намнаа бэлэй.

ТАСС-ай корреспондент А. Медведев энэ гайхамшаг илалтын туйлагдаһаар 25 жэлэй ойе ниислэл хотын хайшан гээд тэмдэглэхээ байһан тухай хөөрэхыень гуйжа, КПСС-эй МГК-гай секретарь Н. Г. Егорычевто хандаба.

— Москвагай оршондо илалтын туйлагдаһаар 25 жэлэй ойн һайндэртэ бэлдэхэдээ, ниислэл хотын оршондо аюулай тохёолдоһон һүрөөтэй шанга сагта солдадууд, офицернүүдээ бата эмхидэлтэйгээр жагсаажа, дайсанай амые татаһан, һүрые дараһан манай хүсэн түгэлдэр армида москвагайхид өөһэдынгөө халуун зүрхэнэй баяр баясхалангые түбхын түрүүн хүргэнэ. Москва хотоёо хамгаалхы бэхижүүлгэнүүдээр хүреэлһэн, фронтоёо буу зэбсэгээр, һомо хэрэгсэлнүүдээр, эдеэ хоолоор—илалтын тулада шухала бүхы юумээр хангаһан ажалша хүнүүдэй, манай алдарта эхэнэрнүүдэй, залуушуулай баатаршалга хэзээшье мартагдахагүй. Коммунис партиин хүтэлбэри доро жагсаһан совет патриодууд Москвагай түлөө байлдаануудай үедэ эрэлхэг ябадал, бата тэсэбэри, баатар зориг, илалта туйлаха эрмэлзэл гаргаа бэлэй. Сахилгаан мэтэ түргэн дай хэхэ гэһэн гитлеровскэ түсэб ниислэл хотын оршондо таһалдуулагдаһан, тиигээд немец фашис сэрэгүүдэй илагдашагүй тухай һураг суугай худал байһаниинь элирүүлэгдэһэн юм,—гэжэ нүхэр Егорычев хэлэнэ.

Алуурша дээрмэшэ фашизмые бута сохихо гэжэ совет зоадай эрид шиидэнхэй, хаба шалалтай байһые бүхы дэлхэй хараа һэн.

«Москвагай түлөө агууехэ байлдаан ба тэрэнэй түүхэтэ удха шанар» гэһэн асуудалтай научно-теоретическэ конференци партиин Московско городской ба Московско областной комитедүүдээр Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управленитэй, СССР-эй Наукануудай академиин Түүхын институтай хамта ноябриин 15—16-да үнгэргэгдэхэ юм. Дайнай үеын сэрэгэй мэдээжэ ударилгашад, эрдэмтэд, партийна ба Совэдүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, Москвагай предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд байһан хүнүүд эндэ үгэ хэлэхэ. Түс конференцидэ Тулын түлөөлэгшэд уригдаха болоно. Юундэб гэхэдэ, 1941 ондо энэ хотые баатарлигаар хамгаалһан ябадал ниислэлээ хамгаалжа байгаа манай сэрэгүүдэй амжалтатай ябуулга хэхэдэнь ниилээд туһалаа бэлэй.

Москвагай оршондохи байлдаануудай үеэр олон мянган совет сэрэгшэд баатар габьяа гаргаа һэн. Тэдэнэй олохониинь байлдаануудай үедэ наһа бараһан юм. Москвагайхид эдэ баатарнууд тухай арюун тунгалаг дурасхаалые сэдьхэл бодолдоо ходоодо хадагалжа ябахал. Хатуу шанга байлдаануудай болоһон газарнуудта декабриин 6 болотор дурасхаалай хүшөөнүүд, самбарнуудые табихаар хараалагдана. Мүнхэ галай носоогдохо Яхромо хотодо тиимэ хүшөөнүүдэй нэгэн бодхоогдохо. Ленинградска шоссе харгы дээрэ Москвае шэн зоригтойгоор хамгаалагшадай дурасхаалда зорюулагдаһан памятнигые залуушуулай хүсөөр, мүнгэ зөөреэр табиха гэжэ шиидхэгдээ.

Дайнай жэлнүүдтэ хэрэглэгдэһэн сэрэгэй техникые түсхай табсангууд дээрэ табижа, Москвае хамгаалан дайлалдаха үедөө наһа барагшадай дурасхаал мүнхэлхэбди. Танкнууд, ехэ буунууд, суута «катюша», самолёт-штурмовик... хамгаалан дайлалдаһан газарнуудтаа хэтэ мүнхэдөө байхаар табигдахань.

Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэл соогуур наһа бараһан сэрэгшэдэй дурасхаалай үдэр Москвада, Московско область доторо декабриин 4-дэ үнгэргэхээр шиидхэгдээ. Энэ үдэр москвагайхид Эхэ ороноо хамгаалагшадай хамтын хүүрнүүд дээрэ, городуудай ба тосхонуудта бодхоогдоһон памятнигуудай хормойдо баглаа сэсэгүүдые табиха юм.

Декабриин эхеэр Московско гарнизоной сэрэгшэдтэй хамта ажалшадай баярай суглаанууды Москвагай районуудта үнгэргэхөөр хараалагданхай. Мүн тиимэ суглаанууд предприятинууд, эмхи зургаанууд болон һургуулинуудта зарлагдаха, Москвагай түлөө байлдаануудта хабаадагшад уригдаха.

Манежнэ талмай дээрэхи выставкын зал соо декабриин 5-да выставкэ нээгдэхэ. Москвагай, ниислэлэй областиин уран зурашадһаа гадна (эдэнэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда зорюулагдаһан зохёолнуудаа энд харуулха юм), мүн уран зохёолшод, журналистнууд, композиторнууд, архитекторнууд—уран бүтээл эрхилдэг бүхы союзуудай түлөөлэгшэд хабаадаха. Москвагай түлөө байлдаануудта хабаадагшалтай, эдэ тулалдаануудые харуулан бэшэһэн уран зохёолшод ба газетэнүүдэй корреспондентнүүдтэй выставкын зал соо сугларһан зон уулзаха. Мүн тэрэ мартагдашагүй үдэрнүүдэй сэрэгэй кинохронико харуулагдаха. Фронтовой бригаданууд та хабаадаһан артистнууд дайлалдаа байгаа арминуудта табиһан концертнүүдээ харуулха. Архитекторнууд 1941 оной Москва тухай, мүнөөнэй Москва тухай хөөрэхэ.

Декабриин түрүүшын арбан хоногой турша соо ниислэл хотын театрнууд, кинотеатрнуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда зорюулагдаһан зүжэгүүд, фильмүүд табигдаха.

Москвагай оршондо немец фашис булимтарагшадые бута сохиһоор 25 жэлэй ойн һайндэр декабриин 6-да Кремльдэхи Съездүүдэй ордон соо баярай суглаан болохо.

ҮМСЫН МАЛ ХЭМ СООНЬ БАРИХА

Хубиингаа ажахыда колхозни гуудай, хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай мал бариха тушаа хүдөө ажахын артелиин Уставай ямараар сахигдажа байһые ажалшадай депутадуудай Зэдын аймагай Совєдэй ээлжээтэ сесси хаража үзэбэ. Эндэ арадай хиналтын аймагай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Шатуев элидхэл хээ.

РСФСР тушаа КПСС-эй ЦК-гай болон Россин Федерациин Министрнүүдэй Совєдэй тогтоолой ёһоор колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай хубиин ажахыда мал барилга хубилгагдаа бэлэй. Гэхэтэй хамта энэ үмсын мал тон лэ амин, үмсын хэрэглэмжэ хангалгада алба хэхэ ушартай, ажалшан бүхэнэй ажана тэниглэн байдалай өшэ үндэһэн имагтал ниитын үйлэдбэри байха ёһотой гэгдээ юм.

Гэбэшье зарим эрхэтэд үмсын ажахы тухай буруугаар бодомжолжо, хэмһээ гадуур олон мал барина. Үшөө иимэ хүнүүд ниитын ажалда хабаадалсадаггүй. Баһа малаа тарьяанда оруулха, ниитын үбһэ тэжээлээр хооллуулха баримтанууд үзэгдэнэ.

Үмсэдөө мал олоор бариха ябадалнууд Зэдын аймагай Үшөөтэйн, Белоозерско, Наранай сомоной Совєдүүдэй харьяата тосхонуудта үзэгдэнэ. Жэшээнь, «Мир» колхозой Дээдэ-Бургалтайн гүүртэ болон отаранuудта 185 толгой эбэртэ бодо мал, 245 толгой хонид, 75 толгой гахай тэжээгдэжэ байба. Эдэнэр—бултв шахуу үмсын ажахын. Доодо-Бургалтайн отделенидэ хонишон Батуевагай үмсын 11 толгой эбэртэ бодо мал, 13 хонид, 7 гахай колхозой тэжээл дээрэ байгаа бшуу. Мүн эндэ Баир Банзаракцаевай үмсын 34 хонид, 8 толгой эбэртэ бодо мал, 5 гахай колхозой үбһэ, орооһон дээрэ байба. Ушар тиимэһээ үмсын мал тэжээхын тула хэды олон центнер үбһэ тэжээлэй гаргашалагдаһаниинь, ниитын ажахыда хэды ехэ хохидолой ушаруулагдаһаниинь эли болоно. Гэбэшье иимэ бузар бузатай баримтануудые колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй хамаагүй тэсэлгэнь гайхалтай.

Тэрэшэлэн дурсагдаһан аймагай бэшэшье ажахынуудта тэсэшэгүй баримтанууд үзэгдэнэ. Дэрэстэйн сельсоветэй харьяата ажахынуудта ажаһуугшадай олонхидынь үмсэдөө мал бариха дуримые хазагайруулна. Жэшээнь, Зарубино тосхондо Дабаа Санжиев үмсынгөө ажахыһаа жэл бүри ехэ олзо доход оруулна. Тэрэ хүн малаа совхозой газар дээрэ бэлшээнэ. Тиигэбэшье һаань, хэншье анхаралаа хандуулнагүй. Паромщик нүхэр Бальжиев үмсэдөө 40 хонитой, 9 эбэртэ бодо малтай. Тэдэнь Октябриин совхозой газар дээгүүр бэлшэдэг. Энээн тушаань хэншье анхарал табяагүй.

Эрхирэг һууринда хонишон Попов гэдэг танил таланuудайнгаа 111 хонидые совхозой хонидтой хамта байлгаа.

Иимэрхүү баримтанууд Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо, Оёорой болон Ториин совхозуудта үзэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэ РСФСР-эй Верховно Совєдэй Президиумэй 1964 оной октябриин 13-ай указые бүдүүлигээр хазагайруулһан ябадал болоно. Үмсын малые бүридхэхэ талаар аймагай ЦСУ, финансова таһаг, милици болон прокуратура, нютагай Совєдүүдэй депутадууд зохихо хэмжээ абаагүй. Тэрэшэлэн колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудал тушаа анхаралаа хандуулаагүй.

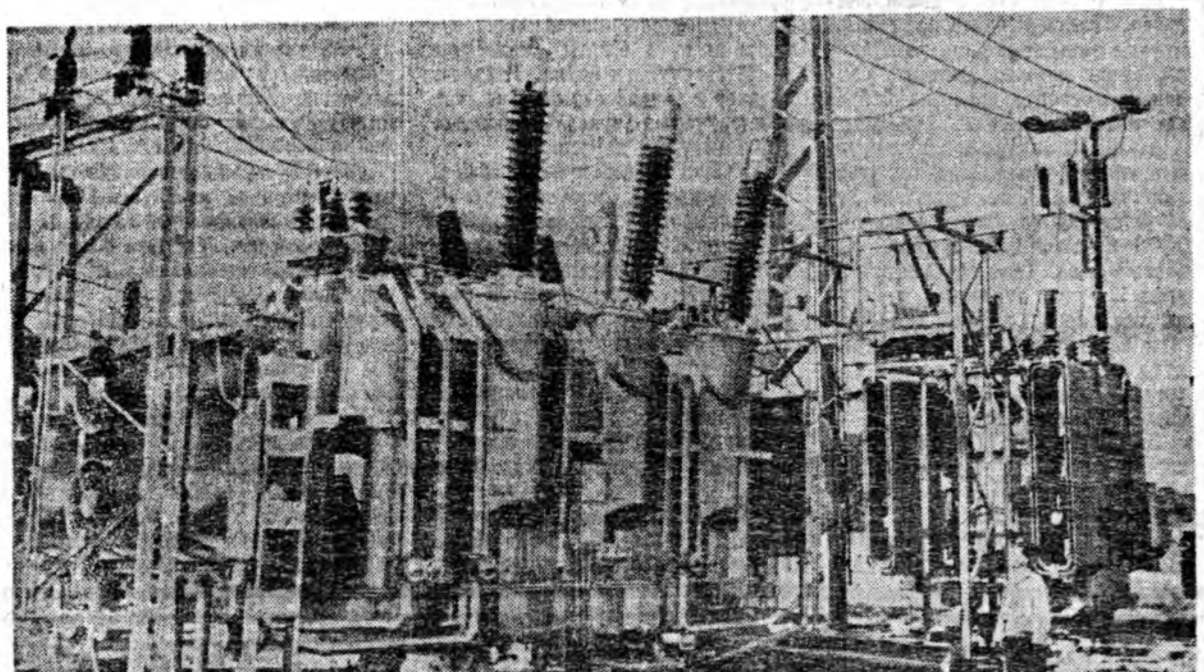
Сесси дээрэ үгэ хэлэгшэд үнэтэ дурадхал һанамжануудые оруулба. Тиихэдээ иимэ жэгшүүритэ баримтанууд имагтал нютагай Совєдүүдэй болон тэдэнэй гүйсэдкомуудай ажалаа һуладхаһан дээрэһээ тохёолдоо гэжэ тэмдэглэбэл.

— Манай артелиин гэшүүд уставаа тон наринаар баримталдаг, үмсынгөө ажахыда үлүү мал баридаггүй. Энээн тушаа колхозой правлени болон шалгалтын комиссиинхид ходол бүридхэл хэжэ байдаг,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Щербаков мэдүүлбэ.

Белоозерско сельсоветэй түрүүлэгшэ нүхэр Тогочеев үгэ хэлэхэдээ Борьёогой совхозой Бооцын отделениин олохон хүдэлмэришэд үмсэдөө хэтэрмэ олон мал барина гэжэ шүүмжэлбэ. Эдэ малнуудынь ниитын үбһэ тэжээлээр тэжээгдэнэ. Тиигэбэшье совхозой дирекциин зүгһөө ямаршье анхарал табигданагүй.

Түс сесси дээрэ аймсоветэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Потепалов, хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Воробьев гэгшэд үгэ хэлээ.

В. БАШАРОВ.

Дунай дээгүүр гараһан электро- дамжуулга. Зураг дээрэ: Бойчиновецдохи хубаарилгын подстанци. «Мир» гэжэ системын электроэнерги эндэ һээ Болгариин элдэб районууд болон городуудта дамжуулагдаха юм.

БТА-гай—АПН-эй фото.

МЯХАНАЙ „ФАБРИКА"

(Хурамхаанай совхозой малшадай дүй дүршэлһөө)

ҺАХАЛИ. Эндэхи залуу малай гүүртые мяха үйлэдбэриһын фабрика гэжэ нэрлэжэ болоно. Ушар юуб гэхэдэ, Хурамхаанай совхозойхид һахали һууринһаа холо бэшэхэнэ гурбан жэлэй урда тээ хэдэн томо байрануудые барижа, малаа шахан таргалуулжа эхилһэн юм.

Эдэ жэлнүүдэй хугасаа соо хэдэн зуун центнер мяхан үйлэдбэрилэгдэһэн, гурбан зуун эмэ тугал һайнаар түлжүүлэгдэжэ гунжан болгогдоод, һаалиин гүүртэнүүдтэ эльгээгдэһэн. Малшад И. А. Богатых, А. И. Иванова, Л. Б. Соломинский, Ш. Д. Ангабаев гэгшэдэй аша туһаар иимэ амжалта туйлагдаа гээшэ. Тэдэнэр энэ гүүртын эмхидхэгдэһэнһээ хойшо ажаллаһан дээрэһээ бурүү, хашарагуудые харууһалха баян дүй дүршэлтэй болонхой.

Һайнаар дулаалагдаһан хото хорёонууд, тэжээлэй кухни, уһа бүлеэдүүлхэ тогоонууд бии. Буйлуулһан тэжээл малда хэжэ үгэхэ хобоонууд байха. Эдэ бүгэдэ эндэхи малшадай ажалдаа һайнаар хандажа, үнэн сэдьхэлһээ ажалладагыень гэршэлнэ. Малшан бүхэн эндээ өөр өөрынгөө байра танижа ажаллана.

Мал түлжөөхэ, шахан таргалуулха энэ гүүртэдэ тугалнууд һүөөр тэжээгдэхээ болимсоороо асарагдадаг. Энэ үедэ тэдэнэрэй шэгнүүр 60—65 килограмм байдаг гээшэл. 13—14 һарын туршa соо эндэ тэжээгдэжэ, 3,5—4 центнер шэгнүүртэй болгогдоһонойнгоо һүүлээр эрэ малынь гүрэндэ тушаагдажа, эмэнүүдынь һаалиин гүүртэнүүдтэ ябуулагдадаг байна. Жэшээнь, нёдондо һахалиинхид тугалнуудаа 13 һарын туршада шахажа, түс тустань 3 центнер 65 килограммтай болгоһонойнгоо һүүлээр бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа бэлэй. Энэмнай тон лэ ехэ ашаг олзотой гээшэ. Тэжээһэн саг сооно мал бүхэн аяар 5—6 дахин шэгнүүрээ нэмээ ха юм. Эндэ ажаллагшадай хүдэлмэридөө һайнаар хаидаһанһаа, абьяас эршэтэйгээр ажаллаһанһаа, мүн малаа хүсэд һайнаар эдеэлүүлһэнһээнь иимэ амжалта туйлагдаа гэхэдэ алдуу болохогүй.

Гүүртын малай һүрэгүүд саг үргэлжэ хубилжа байдаг. Зарим малынь гүрэндэ тушаагдана, нүгөөдүүлынь һаалиин гүүртэдэ дамжуулагдана. Эдэ малай орондо 5—6 һаратай тугалнууд асарагдана.

Эгээл иимэ дээрэһээнь залуу малые һайнаар харууһалха хэрэгтэй. Мал гол түлэб үбэлдөө шахан таргалуулагдана гээшэ. «Борьбоо шэрэжэ» ондо ороһомнай һайн, үбэлдөө мал шахажа, үлүү гаргаша хэһэнэй хэрэггүй» гэжэ заримашуул бододог. Зүгөөр Иннокентий Александровичай бригадынхид иимэ һанаа бодолой тон буруу байһыень ажал хүдэлмэреэрээ гэршэлэн харуулаа.

Мүнөөдөө энэ фермэдэ 325 тугал, бурүу, хашарагууд харууһалагдана. Тэдэнэй 180-ниинь бурүу, хашарагууд, бэшэнийнь тугалнууд. Нёдондо иипэ асарагдаһан мал һаяар энэ гүүртэһээ холодохо. Совхозойхид эндэһээ 85 эрэ хашарагуудые мяханай комбинадта абаашажа, үшөө 300 центнер мяха тушаахаар бэлдэжэ байнхай.

Шахамалнуудаа һайнаар таргалуулхын тулада тэдэнээ горитой эдеэлүүлхэ гэжэ бүгэдөөрөө оролдоно. Малдаа буйлуулагдаһан тэжээл үгэнэ. Зундаа һахалиинхид малаа түхэреэн сүүдхэ соо бэлшээнэ. Ахалагша малшан И. А. Богатых һүрэгүүдээ һүниин 2—3 час болотор бэлшээгээгүйдөө һанаагаа амардаггүй. Үүрэй сайхатай сасуу малаа бэлшээридэнь дахин гаргажа, үдын халуунай буутар бэлшээдэг гуримтай. Эгээл ааяма халуунай үедэ тэдэнэр малаа Баргажан мүрэндэ оруулжа, 3-4 часай туршада тииркүлдэг. Һүүлээрнь дахин бэлшээридэ гаргана. Мал уһаар дутаагданагүй.

Малшад шахамалнуудтаа тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадана. Тэдэнэр 15 гектар таряалан абаад, тэрээн дээрээ зелёнко тарижа, зундаа холын бэлшээридэ ошожо шадахагүй, үбшэн ядуу, һула тамиртай малаа энэ полидоо табинад. Иигэжэл ажаллаһан дээрэһээнь малынь һайнаар түлжэнэ, таргална ха юм. Июль, август һарануудта һахалиинхид мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ килограммаар дээшэлүүлжэ шадаа. Нёдондо түхэреэн жэл соо эдэ малшад үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 472 грамм нэмээһэн. Харин түсэбэй ёһоор 400 грамм нэмээхэ байһан юм. Мүнөө жэлдэ эдэнэр үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые үдэр бүри дунда зэргээр 500 граммаар дээшэлүүлхэ уялга абанхай. Энэ ехэ уялгаяа дүүргэхын тулада тэдэнэр мүнөөдөө эрид шангаар ажаллана.

Үбэлдөө малшадай хүдэлмэри хүшэрхэн болодог. Тэжээл бэлдэхэ, хотонһоо аргал шэбхэ гаргажа хотоёо хуурайлха, үбһэ, силос, холимол тэжээл малдаа үгэхэ, малаа ундалуулха уһа халааха, шалаaень гаргахын тэдыдэ малаа бага зэргэ бэлшээхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри дууһахагүй. Малшад эдэ бүхы хүдэлмэреэ наринаар хэжэ үрдиһэн хадаа малайнгаа шэгнүүр иимээр нэмээжэ шадана. Октябриин 15-һаа эхилжэ, малаа үбэлэй нормоор эдеэлүүлжэ захална. Силос болон холимол тэжээл һүниндөө эдихыень малда үгтэнэ. Харин үглөөгүүр, бэлшээридээ гарахаһаань урид малдаа үбһэ гү, али һолоомо хаяжа үгэнэд. Зүгөөр үбһэн нэгэ заа дүталдадаг. Малда гол түлэб силос болон таряа талханай зүйл үгэжэ зуп, намартаа һайнаар бэлшээжэ шадана. Үбэлэй сагта малые сүүхын туршада бүлеэн уһаар гурба дахин уһална. Энэнь тон ехэ удха шанартай. Малые бүлэг бүлэг болгон хооллуулдаг заншалтай. Эндэхид малаа зургаан бүлэг болгонхой: зааханууд, дунда зэргын, томонууд гээд илгагдана. Удаань эрэ, эмээрээ амяарлагдана.

Үбэлэй сагта малай дэбдихэ тэжээлһээ өөрэгүй удха шанартай гээшэ. Һахалиинхид энэ талаар баян дүршэлтэй. Хабар эртэ тэдэнэр зуу гаран кубометр хии (хахир) бэлдэһэн байна.

Р. БУДАЕВ.

СОВЕТ ХҮНҮҮД ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ТҮРҮҮЛЭГШЭ

I.

ҮГЛӨӨНЭЙ бүрүүлээр Мохоново тосхоной үйлсэдэ зайн гал үшөө унтараагүй. Энэ үеэр айл бүхэнһөө хүнүүд гаража эхилдэг. Тэдэнэр хээрэ, огород, задта, малай фермэ болон масэрскойнууд тээшээ яарана.

Эндэхи сельсоведэй 5 колхозой хүдэлмэриин үдэр иигэжэ эхилдэг.

Урэ жэмэсэй эдеэшэжэ, ороһо эряанай болоод байһан августа арада колхозой гэшүүд үүр сүүнээр бодожо, хүдэлмэрилэнгүй аха гээшэб. Газарай үршөөһэл эшэгые хуряан хамажа абаха хэзэл сүлөөгүй, харюусалгатай үе ерээ ха юм. Теэд, энээнине газарай бэлэг арай гэхээр бэшэ юм. Эндэхи хизаар тиимэшье эрин, үнжэгэн бэшэ даа. Үнэр ургаса ургуулхын тулада эршэмэй шангаар, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй.

Энэ жэл хүнүүд ехэл урматайгаар хүдэлмэрилнэ. Юугээб гэхэдэ, түхэреэн жэл соо ҺЭһэн ажалайнгаа дүн харахань ха юм. Һэрээшье һайнаар ажаллажа, айн ургаса абаа.

Нютагай зонтой хамта сельсоведэй түрүүлэгшэ Иван Ковальченко ажалайнгаа үдэр эхилдэг. Тэрэниие «манай зүблэлэй дарга» гэжэ тосхоноорхиниинь нэрлэдэг юм.

Түрүүлэгшын гэрһээ сельсоведэй байшан хүрэтэр оройдоо 600 метр юм. Энэ зайе Иван Ковальченко аяар час соо ябажа гарадаг. Юундэб гэхэдэ, тэрэниие айл бүхэнэй газаа байлгана ха юм. Ажал ябуулгань эртэ үглөөгүүр үйлсэ гуламжада эхилдэг.

Хүнүүд тэрээндэ олон асуудалтайгаар хандадаг. Сельсоведэй түрүүлэгшэ тэдэ асуудалнуудые дары шиидхэдэг байна. Хамтадаа зүбшэхэ хэрэгтэй болоо һаань, сельсоведтэ уулзая гэдэг юм.

Бууралтажа ябаһан үһэтэй эхэнэр түрүүлэгшые газаагаа угтаад байба.

— Сайн байна, Иван Иванович! Антонина басагамни 8-дахие дүүргээ. Больницада сестрагаар хүдэлдэг һаа гэнэ. Тиимэ мэргэжэлдэ дуратай юм. Һургуулида һуража байхадаа, курса дүүргээ һэн. Тиигээд лэ, Иван Иванович, больницада оруулхыень шии гуйна гээшэб,—гээд тэрэ эхэнэр хандана.

Түрүүлэгшэ блокнодоо гартаад, гүйлтыень бэшэжэ абаба.

— Хүндэтэмни (иигэжэ ходо хүндэ хандадаг юм!), нүгөөдэр сельсовет ошоорой. Би элүүрые хамгаалгын асуудалаар депутадуудай саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэтэй хөөрэлдэхэб. Даревичи тосхондо медицинскэ шэнэ пункт нээхэ гэлсээ һэмди. Басагышни тиишэ эльгээхэдэмнай болохо. Тэндэ бэрхэ фельдшерицые олохобди. Шиниин басаган тэрэнэй туһалагшань болохо. Энэ асуудал биш гансаараа шиидхэжэ шадахагүйб.... Нүгөөдэр ерэхэдэш шиидхээдхихэбди...

Нютагаархиниинь түрүүлэгшэмнай хооһон үтэ хэлэхэгүй гээд бултадаа мэдэдэг.

II.

Хүнэй наһа тухайлха гээшэ бэрхэтэй хэрэг. Илангаяа дүшэ гарамгай наһатай хүниие тэдытэй гэжэ мэдэхын аргагүй байдаг. Ямар сагта, ямар эрхэ байдалда тэрэ хүниие түрүүшынхеэ хараһанһаа дулдыдадаг. Үглөөгүүр гү, али хүдэлмэри хэжэ эсэшэһэн хойнонь харана гүш, хани нүхэдэйнь дунда гү, али ажалайнь газарта харана гүш — энээнһээ мүн лэ ехэ юумэн дулдыдадаг.

Иван Ковальченкые анха түрүүшээр тосхоной үйлсэдэ хараа һэм. Тэрэ барилгашадай тодхоһон соёлой шэнэ байшан тушаан абажа байба. Түрүүлэгшэ һуури байрагүй, холол иишэ тиишээ ябажа байгаа бэлэй. Барилгашадай бригадир залуу хүбүүн арайхан лэ хойноһоонь хүсэнэ. Иван Иванович томо байшангые тойрожо байжа харана. Бүхы үүдыень, нээгээд, хаагаад үзэн сонхыень харана, пеэшэнгыень шалгана. Гэрэй оройн хүнды руушье ороно, хушалта дээрэньшье гарана.

Бата задарюун бэетэй, хүнгэн солбон, эсэхые мэдэхэгүй, энеэбхилһэн шарайтай энэ хүнэй наһые тухайлха бэрхэтэй байгаа һэн. «Дүшэ гаража ябаһан хүн лэ даа, дүшэн табатайл ..ха»,—гээд шэбшээ бэлэйб.

Хожомынь сельсоведэй секретарь, Иван Ковальченкын туһалагша Елизавета Ивашкова: «Зүблэлэймнай дарга 1908 ондо түрэһэн юм»,—гэжэ хэлээ һэн.

Иван Ивановичые эндэхин ехэ багагүй булта мэдэхэ. Тэрэ нютагай хүн болоно. Үгытэй тарялашан айлай долоодохи хүбүүн юм. Тэрэнэй бүхы наһан энэл Мохоново тосхондоо үнгэроо. Арбадахяа гэшхэжэ ябахадань революци илажа, тарялашан депутадуудай түрүүшын Совет бии болоо. Иван Ковальченко тосхонойнгоо түрүүшын комсомолшуудай нэгэн һэн. Эндэ партиин зэргэдэ ороһон юм. Энэмнай гуша гаран жэлэй урда тээ болоһон хэрэг даа.

Ковальченко нютагайнгаа басагаар һамга хээ бэлэй. Дүрбэн үхибүү хүмүүжүүлээ. Хүбүүд, басагадынь эрдэм ном шудалжа, бүхы тээгүүр тарап ошонхой. Һайндэртэ гү, али амаралта абахадаа, тэдэнэрынь түрэл нютагтаа ерэдэг.

III.

Эгээ түрүүшээр Иван Ивановичые комсомол хүбүүн Ванюшкые, 1928 ондо Советтэ һунтаа һэн. Хүдөөгэй хамтын суглаан дээрэ гараа үргэжэ, нютагаархиниинь һунгаа бэлэй. Сэхэ сэбэр ябадалтай, һайн зантай хүбүүн байгаа. Хүн тухай һанаһанаа нюунтүй хэлэдэг, архи тамхи намнадаггүй Ванюшка хүбүүндэ нютагаархиниинь дуратай юм. Депутат, хүдөөгэйнгөө оршом соо гүрэнэй ажал ябуулагша, һунгагшадай дүүрэн эрхэтэ түлөөлэгшэ болоод байхадаашье, үнэн сэхэ хэбээрээл агша һэн.

Дайн боложо, амгалан байдал, ажал хүдэлмэри һаатуулба. Ковальченко дайнай газарта ябаһан, немецэй газар хүрэтэр ошоһон. 1946 ондо гэртээ бусажа ерээ. Нютагайнь зон дахяад лэ тэрэниие сельсоведэй түрүүлэгшэ болгобо. Хэсүү бэрхэтэй саг байгаа. Дайнай хүлдэ дайрагдаһан колхозуудынь ехээр муудашоо. Сибириин, Волго шадарай колхозууд туһалжа, ажахынуудыень үргэлсөө. Тиихэ үедэ эрэшүүл хүдөө нютагта үсөөн байһан. Дандаал эхэнэрнүүд.

Мүнөө залуушуул олон болонхой. Сельсоведэй далан табан депутадай 35-ниинь эхэнэрнүүд юм.

75 депутат! Ондо ондоо наһанай, ондо ондоо зантай, ажабайдалай болон политическэ дүй дүршэлөөрөө ондо ондоо хүнүүд. Хүн бүхэн эрдэм мэдэсэеэ, өөрынгөө дүй дүршэлые ниитын хэрэгтэ зорюулхаар арга олгохо ёһотой. Энээн тухай сельсоведэй түрүүлэгшэ Иван Ковальченко һанаата болодог.

Бүхы депутадуудайнгаа сельсоведэй ажал хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень туйладаг, гүйсэдкомойшье үмэнэ дурадхал оруулжа байхынь тула оролдодог. Сессинүүдэйнгээ хоорондо депутадууд саг үргэлжын комиссинуудта хүдэлмэрилдэг. Сельсоведтэ колхоз, совхозой үйлэдбэриин, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, болбосон тухэлэй, худалдаа наймаанай ба һуудал байдалай талаар хангалгын, социалис хуули ёһо, эрхэ уялгын зургаан комисси бии.

Брянска областиин бусад сельсоведүүдтэ депутадууд үсөөншэг юм. Харин Мохоново тосхоной сельсоведтэ аяар 75 депутат һунгагданхай. Юундэб гэхэдэ, эндэхи талмайнь уужам, хүн зониинь олон. Сельсоведэй харьяата газар дээрэ худалдаа наймаанай 13 предприяти бии. Коопераципнхид эд бараа, эдеэ хоолой зүйл худалдахаһаа гадна, эдеэ хоолой зүйлнүүдые бэлэдхэдэг.

Сельсоведтэнь 10 жэлэй нэгэ һургуули, 8 жэлэй, 12 эхин һургуули бии. Зуу гаран багшанар хүдэлмэрилдэг, хахадынь дээдэ һургуулитай. Уялгата 8 жэлэй бүгэдэ ниитын һуралсал үнихэнэй бэелүүлэгдэжэ өхилөө.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда соёлой ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдадаг. Соёлой 13 байшан болон клубууд, 8 библиотекэ, 3 кинотеатр бии юм. Айл бүхэндэ радиоприёмник бии. Хэдэн зуугаад айл өөрын библиотекэтэй, телевизорнуудтэй.

Мохоновой сельсоведэй ажалшад 1966 ондо 3500 газетэ, журнал захинхай.

— Иимэ ехэ, янза бүриин хэрэг манай 75 депутат бүтээдэг. Тэдээнһээ гадна, олон орлогшодтойбди. Эдэнэр манай эдэбхитэд, олониитэ болоно. Эндэ үйлсын, түрэлхидэй комитедүүд, нүхэдэй сүүд, арадай дружинанууд эмхидхэгдэнхэй,—гэжэ түрүүлэгшэ хөөрэнэ.

Сельсоведүүдэй депутадуудаар колхозой 4 түрүүлэгшэ, 9 багша, медицинскэ 3 хүдэлмэрилэгшэ, 2 агроном, 2 зоотехник, 53 колхозник һунгагданхай. Тэдэнэй 28-ниинь коммунистнууд, 47-ниинь партийнабэшэ хүнүүд.

Минии Мохоново ошохоло, ниитын эмхи гурим бэхижүүлхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй һүүлэй указ сельсоведэй сесси дээрэ зүбшэгдэжэ байгаа. Милициин түлөөлэгшэ сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

— Милициин хэды хүдэлмэрилэгшэд танай сельсоведые хангадаг бэ?—гэжэ түрүүлэгшэһээ асуубаб.

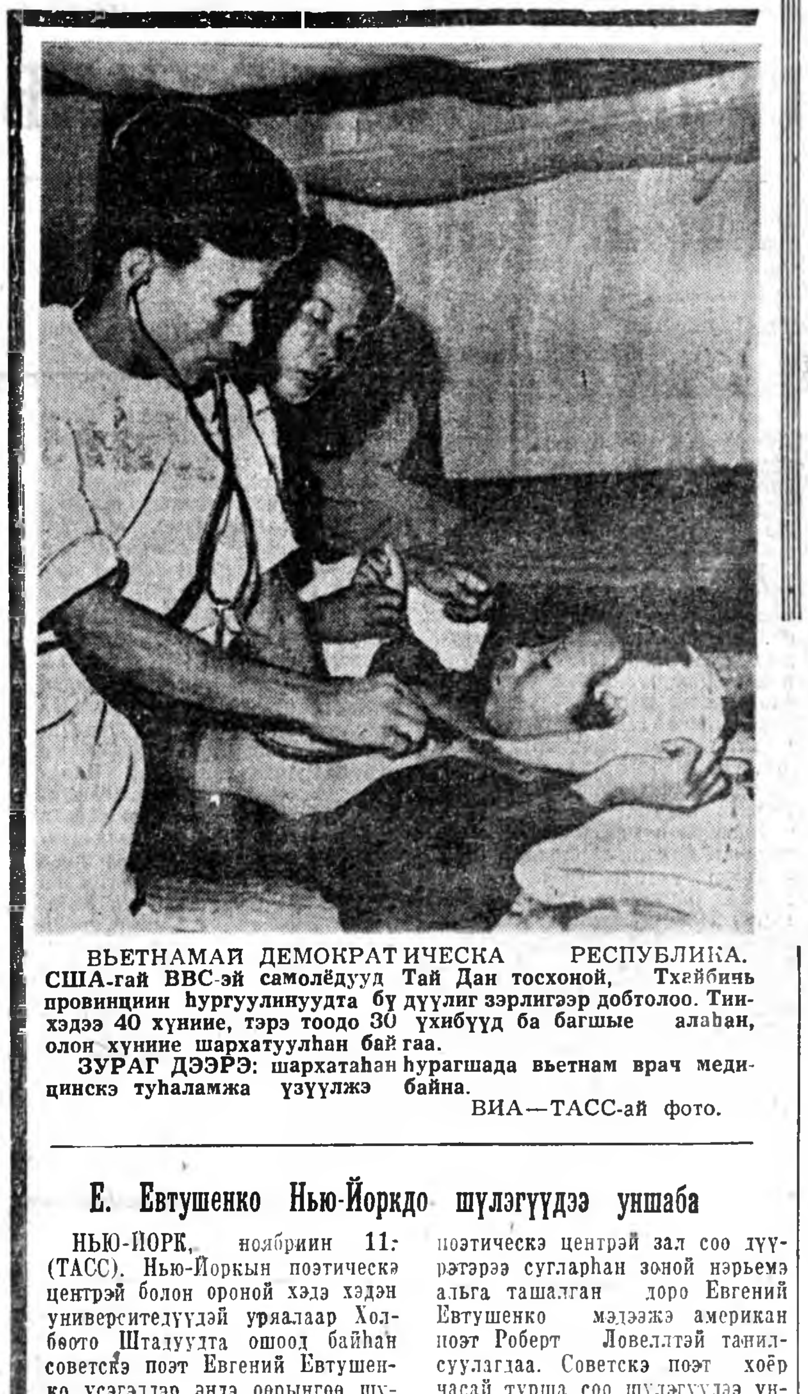
— 3 сельсоведтэ—манай Мохоновой, мүн үшөө 2 хүршэ сельсоведтэ милициин нэгэ хүдэлмэрилэгшэ—манай участогай түлөөлэгшэ томилогдонхой. Тэрээндэ арадай һайн дуранай дружина туһалдаг. Хэрэг ажалаа ямаршьегүй һайнаар хээд байдаг лэ даа,—гэжэ Ковальченко харюусаба.

IV.

...Хахад һүниһөө үнгэршэбэ. Иван Иванович номоо орхёод, нюдэнэйнгөө шэлые гадар соонь хээд, лаампаа унтарааба. Тэрэнэй уншаһан ном—уран һайханай зохёол бэшэ. Теэд, Иван Ковальченко һонин номдо дуратай, олые уншадагшье юм. Мүнөө уншаһан номынь Брянска хизаарай урданай байдал тухай рассказ.

— Энэ ном дотор манай нютагай тарялашадай урдын байдал тухай, 1905 оной революционно хүдэлөөндэ тэдэнэй хабаадалсаһан тухай хэлэгдэнэ,—гээд Иван Иванович хожомынь тэрэ номоо үзүүлээ һэн.—Тиихэ сагтай жэшээлхэдэ, мүнөөнэй байдал юуншье гэтэрээ хубилаа гээшэб. Манай залуушуул үбгэ эсэгэнэрэйнгээ хайшан гээд ажаһууһые, юу туйлаһыень, юунэй түлөө тэмсэһыень мэдэнэгүй гээшэ. Тиимэһээ нютагайнгаа залуушуулые энэ номтой танилсуулбал, тэдэндэ туһатай байха гэжэ бодоноб...

Яков УШЕРЕНКО.
(АПН).

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. **США-гай ВВС-эй самолёдууд Тай Дан тосхоной, Тхайбинь провинциин һургуулинуудта бүдүүлиг зэрлигээр добтолоо. Тиихэдээ 40 хүниие, тэрэ тоодо 30 үхибүүд ба багшые алаһан, олон хүниие шархатуулһан байгаа.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шархатаһан һурагшада вьетнам врач медицинскэ туһаламжа үзүүлжэ байна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд Совет засагай 50 жэлэй ой ажалай бэлэгүүдээр угтахаяа тэмсэнэ. Энэ заводой автокранова цехэй электро-гагнуурилгын участок үнгэрэгшэ һарынгаа даабари болзорһоонь урид дүүргээ. Мүнөө эндэхид үшөө эршэмтэйгээр ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ участогай электро-гагнууршан, коммунис ажалай ударник Владимир Фокеевич Кудин ажаллажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Е. Евтушенко Нью-Йоркдо шүлэгүүдээ уншаба

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. (ТАСС). Нью-Йоркын поэтическэ центрэй болон ороной хэдэ хэдэн университедүүдэй уряалаар Холбоото Штадуудта ошоод байһан советскэ поэт Евгений Евтушенко үсэгэлдэр эндэ өөрынгөө шүлэгүүдые хоёрдохёо уншажа, ехэ һонирхуулаа. Нью-Йоркын поэтическэ центрэй зал соо дүүрэтэрээ сугларһан зоной нэрьемэ альга ташалган доро Евгений Евтушенко мэдээжэ американ поэт Роберт Ловеллтэй танилсуулагдаа. Советскэ поэт хоёр часай турша соо шүлэгүүдээ уншахадаа, сугларагшадай асуудалнуудта харюусаа.

Телевизионно фильмүүдэй фестиваль дүүрэбэ

КАИР, ноябриин 11. (ТАСС). Телевизионно фильмүүдэй уласхоорондын табадахи фестиваль ноябриин 1-һээ 10 хүрэтэр Каирта центральна радио болон телевидениин байшан соо болоо.

Баруун оронуудай фильмүүдһээ гадна, Советскэ Союзай, Чехословакиин, Германиин Демократическа Республикын, Болгариин, Венгриин, Польшын, Югославиин болон Румыниин фильмүүд олоор харуулагдаһан байна. Тэрэшэлэн Ази болон Африкын оронууд фестивальда хабаадалсаа.

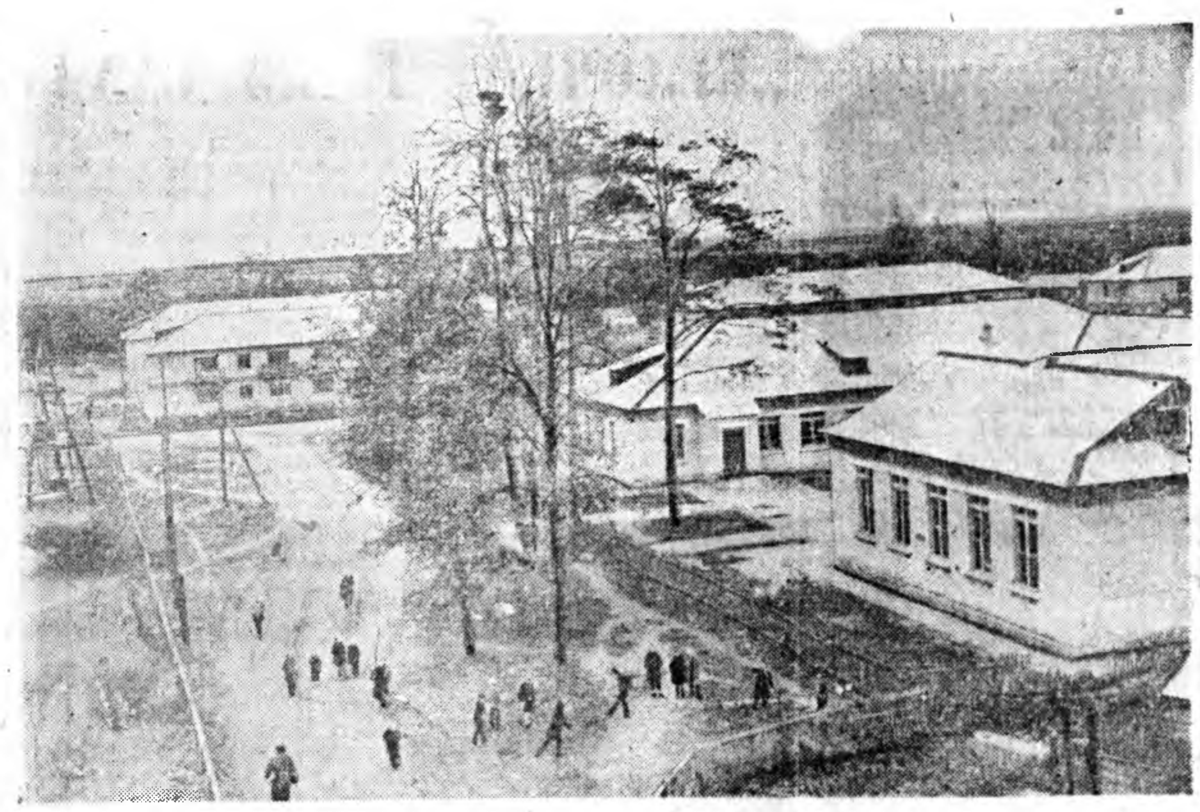
РЕЗОЛЮЦИНУУД ҺАЙШААГДАБА

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. ТАСС-ай корреспондент Ю. Романцов иигэжэ дамжуулна: ООН-ой Генеральна Ассамблейн нэгэдэхи комитет (политическэ асуудалнуудай болон аюулгүйн асуудалнуудай талаар) үсэгэлдэр резолюциин проектые һайшаагаа. Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай договор түргэнөөр баталхын тула шухала алхамуудые хэхыень бүхы оронуудые энэ резолюци уряална. Энэ проектын түлөө 103 дуун үгтөө, хоёр орон (Куба ба Франци) һаналаа баряа.

Энэ оной январиин 27-һоо августын 25 хүрэтэр Женевскэ конференциин хэһэн хүдэлмэри тухай буу зэбсэг хуряаха талаар 18 ороной түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй элидхэл зүбшэн хэлсэлгын үедэ резолюциин энэ проектые бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй 47 оронууд дурадхаһан байгаа. Ядерна зэбсэг хэрэглэлгэһээ гү, али тэрэниие хэрэглэхэ заналга хэхэ ябадалһаа бэеэ барихые ядерна зэбсэгтэй оронууд уряалагдаһан байха юм.

Ядерна добтолгын лаб хэгдэхэгүй байха тухай асуудал хаража үзэхын тулада ядерна зэбсэгтэй болоогүй оронуудай конференци зарлаха тушаа Ямайкын, Ливиин, Пакистанай, Саудовска Аравиин болон Сомалиин резолюцинуудай проектые нэгэдэхи комитет баталаа.

Табан ороной дурадхаһан резолюциин проектын түлөө 46 дуун үгтөө. Инди арсажа дуугаа үгөө. 56 орон, тэрэ тоодо Советскэ Союз һаналаа баряа.

РЯЗАНСКА ОБЛАСТЬ. **Ока мүрэнэй саада талада, хуһа болон нарһан модонууд соо «Варские Шумашь» гэжэ совхозой полинууд нэмжыдэг. Совхозой түбэй бууса болбосон зохид боложол байдаг. Зураг дээрэ: совхозой түбэй бууса; баруун талаһаа һургуули линн байшан харагдана.**

ТАСС-ай фотохронико.

ҺОНИРХОЛТОЙШЬЕ, ОЙЛГОСОТОЙШЬЕ

Авиационно завод—городой томохон предприятинуудай нэгэн. Түс заводой партийна организаци хүдэлмэришэдэй, ажалшадай дунда ойлгуулалжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Энэ хэрэгтэ баян дүй дүршэлтэй коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд агитатораар томилогдонхой. Мүнөө заводой цехүүд, үйлэдбэриин участогуудта 630-аал агитатор хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй олонхинь инженернүүд, техникүүд, алба хаагшад. Агитаторнууд В. М. Антипин, В. И. Чечева, О. М. Щербакова, Г. Т. Власова, Д. А. Дударева, Я. А. Лобанов гэгшэд даалгагдаһан участогуудайнгаа хүдэлмэришэдтэй долоон хоног соо 2—3 дахин уулзадаг, һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэдэг тогтомол ёһо гуримтай болоо. Байгша оной октябрь һарада тэдэнэр «Мүнөөнэй уласхоорондын байдал», «Американска империалистнууд Урда Вьетнамда шуһата дай ябуулна», «Республикымнай промышленность шэнэ табан жэлдэ», «Мүноонэй үеын дэлхэйн коммунис хүдэлөөн» гэхэ мэтын темэнүүдээр хөөрэлдөө үнгэргэнхэй. Тооложо үзэхэлэ, хөөрэлдөөн бүхэндэнь дунда зэргээр 30—35 хүн байлсаһан байна.

Агитатор бүхэнэй үнгэргэһэн хөөрэлдөөн тусгаар тоо бүридхэлэй дэбтэртэ бэшэгдэжэ байдаг. Тэрээн соонь хэн агитатор, хэзээ, ямар темээр хөөрэлдөө үнгэргөөб, хэды хүн байлсааб, мүн агитаторто ямар асуудалнуудые табяаб гэжэ харуулагдадаг.

Заводой партийна организаци (секретариинь нүхэр Бондаренко Г. Д.) һара бүхэндөө агитаторнуудай семинар цех бүхэндэ үнгэргэжэ байдаг. Тэдэ семинарзүблөөнүүд дээрэ агитаторнууд һонирхолтой, гүнзэгы удха шанартай лекци, элидхэлнүүдые шагнадаг. Һаяхан заводой партийна библиотекын уншалгын зал соо агитаторнуудай тиимэ нэгэ семинар болобо. Тэндэ олон лекци уншагдаа. Мүн дүршэлтэй агитаторнууд Н. В. Бобрик, И. М. Татарников, З. Д. Иванова гэгшэд өөһэдынгөө дүршэл тухай хэлэжэ, сугларагшадые ехээр һонирхуулба.

Түрүү, шадамар бэрхэ агитаторнуудайнгаа дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ зорилготойгоор заводой партийна организаци хирэ болоод лэ тусгаар агитаторай бюллетень-плакат хэблэн гаргажа байдаг. Һүүлэй үедэ хэблэгдэһэн нэгэ тиимэ плакат соо түрүү агитаторнууд А. С. Блинов, Е. В. Тетерин, А. И. Кузнецов, П. С. Ивашинников, Р. А. Гречишев гэгшэдэй ябуулжа байһан ойлгуулалжын хүдэлмэри тухай тодорхойгоор бэшэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, инженер-энергетик А. С. Блинов участогтаа хоёр-хоёр хоноод лэ хөөрэлдөө үнгэргэнэ. Тиихэдэ энэ агитатор хөөрэлдөөн бүхэндэ элдэбын уран зохёол, номуудые шадамараар хэрэглэнэ. Тэдэ зохёолнуудайнь дунда В. Маяковскиин «Владимир Ильич Ленин» гэһэн поэмэ, М. Шолоховой «Хүнэй хуби заяан» гэжэ рассказ, А. Твардовскиин «Василий Тёркин» поэмэ болон бусад мэдээжэ зохёолнууд оролсоно.

Партийна организациин агитационно хүдэлмэри ябуулдаг эгээл шухала участогуудайнь нэгэн—ажалшадай һуурин тосхон болоно. Энээнһээ урда тосхоной ажалшадай дунда ойлгуулалжын хүдэлмэри ехэнхидээ һунгуулиин гү, али нэгэн гэбэл, ямар нэгэн политическэ кампанинуудай үедэ ябуулагдаад, саашадаа залиршадаг байһан. Энэ муу гуримые усадхаха онол арга заводой партийна организаци олонхой. Тиигэжэ байгша оной май һараһаа эхилжэ, тосхоной ажалшадай дунда агитационно-ойлгуулалжын хүдэлмэриие тусгаар методическа совет хүтэлбэрилдэг болоо. Энэ совет 32 хүнһөө бүридэнэ. Түс соведые заводой партийна организациин секретариин орлогшо В. В. Клячман хүтэлбэрилдэг. Соведэй гэшүүд долоон үдэрэй среда бүхэндэ тосхоной айлнуудаар ябажа, хэнэй ямар асуудалаар һонирхоһониие элирхэйлжэ, тэдэндэ гүйсэд харюу үгэдэг заншалтай. Тиихэдэ методическа совет ажалшадта зорюулжа саг үргэлжэ тусгаар яряанай журнал эмхидхэжэ байдаг. Жэшээлхэдэ, байгша оной май һараһаа хойшо «Олон юумэн тухай тодорхойгоор хөөрэлдэе», «Эхэнэрнүүдэй бэеын элүүрэй түлөө», «Байгаалиин гайхамшагта үзэгдэлнүүд». «КПСС-эй XXIII съезд—коммунис байгуулалтын шэнэ шатань» гэхэ мэтэ һонирхолтой яряанай журналнууд эмхидхэгдэнхэй. Журнал бүхэндэ хэдэн олон хүнүүд, тэрэ тоодо гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, үндэр наһатай үбгэд, хүгшэд, залуушуул олоороо хабаадана. Тиихэдэ мүнөө «Эрдэм ба техникын шэнэ һонин» гэһэн темээр ээлжээтэ яряанай журнал бэлэдхэгдэжэ байна.

Зүүн зүгтэхи энэ томо заводой түрүү предприятинуудай зэргэдэ ябаһанда агитаторнуудай хубита нэмэриие мартажа болохогүй.

Д. ШАГДУРОВ.
КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшын орлогшо.

„Совет-энэдхэг хани барисаа бэхижүүлһэнэй түлөө" шагналнууд

ДЕЛИ, ноябриин 11. (ТАСС). «Совет-энэдхэг хани барисаа бэхижүүлһэнэй түлөө» фондын шагналнуудые олгохо талаар комитедэй заседани Индиин премьер-министр Индира Гандиин түрүүлэлгэ доро эндэ болоо. «Соведүүдэй орон» гэһэн журналай дэргэдэ энэ фонд байгуулагданхай юм. Совет-энэдхэг хани барисаанда, эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан литературын болон журналистикын эрхим зохёолнуудай түлөө, тэрэшэлэн ород болон совет литературын зохёолнуудые Индиин арадуудай хэлэнүүд дээрэ оршуулһанай түлөө эдэ шагналнууд үгтэдэг юм.

Телугу хэлэн дээрэ зохёолнуудые оршуулһанай түлөө поэт М. Шри, совет-энэдхэг хани барисаан тухай тамильска хэлэн дээрэ дуу бэшэһэнэй түлөө поэт Судхананда Бхарати, энэрхы сэдьхэлэй болон эб найрамдалай үзэл сурталаар нэбтэрһэн зохёолнуудай түлөө Индиин мэдээжэ уран зохёолшо Кришан Чандр гэгшэд литературын талаар нэгэдэхи шангуудта хүртөө. Л. Н. Толстойн «Дайн ба эб» гэжэ романиие ассамска хэлэн дээрэ оршуулһанай түлөө Сурендра Мохан Дас мүн лэ шанда хүртөө. Публицистическэ зарим зохёолнуудай түлөө табан шагнал олгогдоһон байна.

Польшын парламентын шиидхэбэри

ВАРШАВА, ноябриин 11. (ТАСС). Польшын Арадай Республикын сейм гурбан үдэрэй турша соо зүбшэл хэһэнэйнгээ һүүлээр 1966—1970 онуудта Польшын арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тухай шиидхэбэриие нэгэн дуугаар баталан абаа. Гэгээрэлэй болон дээдэ һуралсалай министерствэнүүдые нэгэдүүлхэ тухай хуулиие сеймын депутадууд мүн лэ баталан абаһан байна. ПНР-эй Гэгээрэлэй болон дээдэ һуралсалай министрээр профессор Генрих Яблоньский томилогдоо.

„Лунар орбитер-2" һарые тойрон дабшаха замда гараа

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. (ТАСС). Америкын «Лунар орбитер-2» гэжэ автоматическа станци ноябриин 6-да табигдаһан аад, үсэгэлдэр һарые тойрон дабшаха замда гаргагдаа. Энээн тухай Ассошиэйтэд Пресс агентство мэдээсэнэ.

Урда Вьетнамай патриодуудай ябуулга

ХАНОЙ, ноябриин 11. (ТАСС). Хэдэ хэдэн провинцинуудһаа абгаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Урда Вьетнамай патриодууд октябриин 19-һөө 31 хүрэтэрхи үе соо Америкын болон Сайгоной правительствын сэрэгүүдэй 465 алба хэгшэдые алаһан, шархатуулһан, плендэ абаһан байна гээд «Освобождение» агентствын мэдээсэлнүүдтэ үндэһэлэн ВИА агентство дамжуулна. Сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд сэрэгэй транспортна хэрэгсэлнүүдые болон самолёдуудые олоор усадхаһан, буу зэбсэг ехээр буляажа абаһан байна.

Сайгонһоо баруун-хойшоо байдаг Тайнинь провинцида сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд ноябриин 3-да дайсанай 1.250 солдат болон офицерые алаа, шархатуулаа.

Урда Вьетнамай патриодууд Кокон мүрэн дээрэ (Шокчанг провинци) октябриин 28-да Америкын 3 десантна баржые уһанда шэнгээгээ, тиихэдээ экипажуудыень хүсэдөөр усадхаа, дүрбэн ондоо баржа гэмтээгдээ. Энэ тулалдаанай үедэ туһаламжа үзүүлхэеэ ерэһэн дайсанай 5 вертолёдой нэгэниинь буудуулан унагаагдаһан байна.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн 4-дэхи комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн 4-дэхи комитет (харгалзалгын талаар) Урда Родезидэхи аюултай оршон байдалда Аюулгүйн Соведэй анхаралые үшоо дахин хандуулаа, ООН-ой уставай 7-дохи бүлэгөөр харааладаһан баадхалгын хэмжээнүүдые Смидэй расис засаг түрэдэ эсэргүүгээр абахыень Соведые уряалаа.

Афро-Азиин 54 ороной дурадхаһан резолюциин проектые комитет баталаа. Расис засаг түрые унагаахын түлөө, эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэжэ байһан Зимбабвиин арадта али бүхы һанал сэдьхэлэй болон материальна туһаламжа үзүүлхыень бүхы гүрэнүүдые комитет уряалаа.

Резолюциин проектын түлөө 94 дуун үгтөө.

„БЕЛОЧКА“ ГЭЖЭ СААД

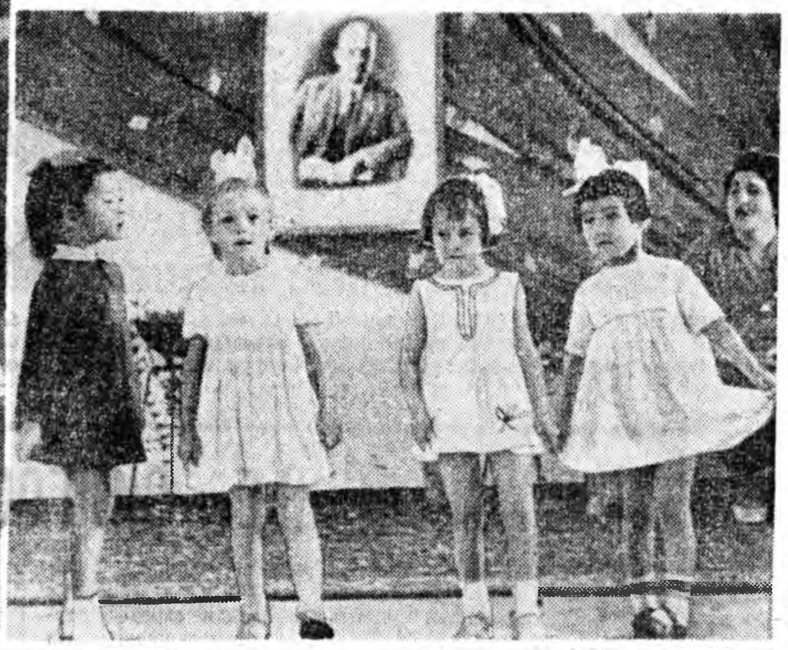

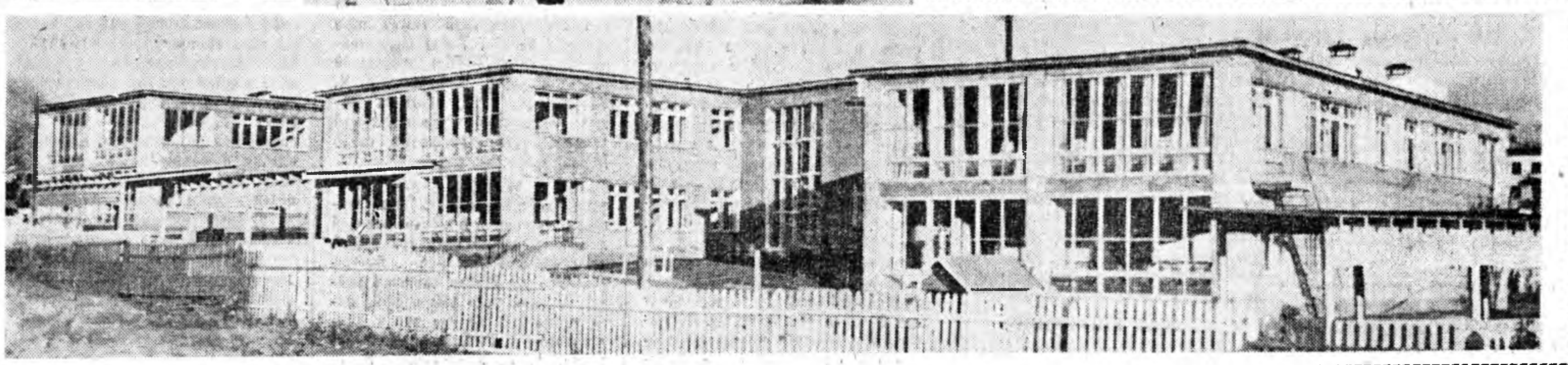
Улаан-Үдын Победа гудамжада баригдаһан «Белочка» гэжэ 57-дохи хүүгэдэй саад тон һайхан барилгатай. Үргэн сэлмэн сонхонуудынь угаа һаруул. Энэмнай городой эгээн томо саадуудай нэгэн болоно. Тус саадта яслиин наһанай 80 багашуул, саадай таһагуудта 300 гаран үхибүүд байлгагдана.

Эндэ хэрэгтэй юумэн хүсэд бии. Оньһон аргаар хубсаһа угааха газартай, хүгжэмэй залтай, соргоор уһа сүршүүлэн бэеэ угааха душтай. Зунай үедэ үхибүүдэй умбаха бассейн бии. Саадай байшангай таһаг бүхэнэйнь верандатай. Шэнэ мебель байшан соохи таһалгануудай бүхэндэ табигдаһан байна. Шала дээгүүрнь хибэс.

Саадые даагша Раиса Ивановна Трофимова хүүгэдэй саадта 25 жэл соо хүдэлнэ. Нүхэр Трофимова СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Ажалай Улаан Тугай орденоор һаяхан шагнагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Саадай бага үхибүүдэй бүлэгтэ байдаг Саша хүбүүн Ленин гэжэ шүлэг уншажа байна. 2. Эжэл дүрбэн. 3. Саадай байшан.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

САГААН ЭДЕЭ БУЙЛУУЛАГШАД

ХОРИИН тоһоной заводой хүдэлмэришэд амжалтатайгаар ажаллажа байнхай. Тэдэнэр байгша оной үйлэдбэриингөө арба һарын түсэб болзорһоонь арбан үдэрөөр урид дүүргэв. Тиигэжэ түсэбөөр хараалагдаһан 890 мянган түхэригэй орондо 924 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн байна. Тиихэдээ тоһо гаргалгаар 112, казеин—111, брынзэ—138, сэбэр һүнэй сагаан эдеэ үйлэдбэрилгөөр 114 процентээр түсэбөө дүүргэһэн байна.

— Гүрэндөө 3216 центнер һайн шанартай тоһо, 667 центнер сыр, 3048 центнер сэбэр һүөөр хэгдэһэн эдеэ, 144 центнер брынзэ, 252 центнер творог болон бусад зүйлэй сагаан эдеэ тушааһан байнабди,—гэжэ заводой директор нүхэр В. Б. Батуев омогорхон хөөрэнэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан мастер Нимажап Рамаева, цехэй хүдэлмэришэд Екатерина Сутурина, Евдокия Асташова гэгшэд онсо шалгарна. Эдэнэр үйлэдбэри дээрээ үнинэй түрүү зэргэдэ ябадаг тула суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой.

Тэрэшэлэн Хасууртайн, Хэжэнгын тоһоной заводууд һайн дүнгүүдые туйлажа, хараалагдаһан түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэһэн байна.

Байгша ондо «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан мастер Александр Касаткин, тоһоной цехэй хүдэлмэришэд Зоя Поздякова, Вера Арефьева, Елизавета Комнова, Мария Пестерева болон бусад Хэжэнгынгээ тоһоной заводойхидой дунда шалгарна. Тиихэдэ мастер Цыретор Дамдинов, гоһо нилэгшэд Галина Ушкунова, Александра Алексеева гэгшэд Хандагатайн тоһоной заводой түрүү хүдэлмэришэд юм.

Г. ХОГОЕВ.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАҺАН МАСТЕРСКОЙ

Татаурово тосхондо автомашинануудые заһабарилха оньһожоруулагдаһан шэнэ мастерской нээгдэбэ. Тэрэ хадаа урдань «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отделениин һуури дээрэ эмхидхэгдээ.

Урда тээнь автомашина заһабарилха бүхы гол хүдэлмэринүүдэй хэгдэдэг байһан хуушан цехэй дэргэдэ хоёр шэнэ корпус бодхоогдсо. Нэгэниинь—гол корпус, нүгөөдэнь хабсаралтын байха болоно. Эдэ хоёрой тус тустань шэнэ түхеэрэлгэнүүд.

Мастерскойн түрүүшын байра хуушан тухэлэй шэнжэтэй тула хүдэлмэриин бүтээсэ бага байһан юм. Тиигээдшье үйлэдбэриинь шанар мүн лэ һанаһанда хүрэдэггүй һэн.

Мүнөө мастерскойн анханай байра һэльбэгдэжэ, мүн лэ шэнэ түхэлэй оньһото түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаа.

Тиигэжэ энээнһээ урда Татауровта жэлэй хугасаа соо 250 автомашина, 500 мотоор заһабарилагдадаг байгаа һаа, мүнөө тэрэл үе соо 500 автомашина, 800 мотоорнууд заһагдана.

В. ТОЛСТИХИН.

ХҮН БҮХЭН ХЭБЛЭЛ ЗАХИБА

Ахын аймагай ой модоной ажахын хүдэлмэришэдэй дунда ерэхэ жэлдэ абтаха хэблэл захилга эмхитэйгээр дүүргэгдэбэ. Тиигэжэ хүдэлмэришэн бүхэн захиһан элдэб янзын газетэ, журналнуудаа шэнэ жэлһээ абажа уншахань.

Хэблэл тараалгын хүдэлмэрине Лидия Замбалова һайнаар ябуулаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

П. ЖУЖАЕВ.

СИБИРИИН ТҮРҮҮШЫН КАРТА

Географическа карта хараагүй хүн гэжэ байхагүй. Гэбэшье һаа танда ойлгогдосогүй гэхээр карта Ленинградта Эрмитажай ородой таһагай выставкэнүүдэй нэгэндэ хаража болохо байхат. Тэрээн дээрэхи зүгүүд манай һурамхи болоһон зүгһөө ташха ондоогоор тэмдэглэгдэнхэй. Гэхэдэ: урда зүгынь дээдэ тээнь, хойто зүг—дооронь, зүүн зүг—баруун гар таладань, баруун зүг—зүүн гар таладань.

Танай урда Сибириин олдохонь шухаг карта харуулагдаха. Тэрэ карта ородой эрдэмтэ-географ Семен Ульянович Ремезов 1698 ондо зохёоһон байгаа. Энэ хадаа мүнөөнэй географическа картада орходоо зүгынь нүгөө тээшээ харуулагдан, зүүн зүгтэхцнэй картографуудай системээр хэгдэһэн, бүд дээрэ зурагдаһан карта юм. Тэрээн дээрэ Сагаан далай картын доодо талада, Каспиин далай дээдэ тээнь, Сибириин гол горход гэдэргээ урадхуулагдана.

Городууд карта дээрэ хэрэм гү, али сүмэ церковь мэтээр, яхад, эвенк, чукчануудай болон Сибириин бусад арадуудай һуурин газарнууд урса балгааһан шэнгеэр харуулагданхай.

Тэрэ карта оройдоо тодорхой бэшээр табигдаһан байха юм. Тэрээн дээрэ градусай хүсэнэг татагдаагүй, газарай хэмжээн буруугаар гаргагдаһан байна.

Тэрэ үедэ Шэнэ Сибириин газар тухай мэдэхэ гээшэ бэрхэтэйшэг байгаа бэзэ. XVII зуун жэлдэ эрэлхэг зоригтой, бэрхэшээл дабан аяншалжа ябагшадта гайтайханшье байһан бололтой. Тэдэнэр тайгын зүргэ, түргэн урасхалта гол горходые гаталан, элдэб мэдээ суглуулаа. Тэрэнэйнгээ үндэһөөр 300 жэлэй наада тээхэнэ энэ карта зохёоһон байна. Энэ хадаа ородой хүнүүдэй орон нютагаа шэнжэлхэ ябадалда ехэ һонирхол хандуулдаг байһаниинень гэршэлнэ.

(Календарьһаа абтаба).

БААТАР МЭРГЭНЭЙ ДУРАСХААЛДА...

Түнхэнэй аймагай түб Хэрэн тосхондо Советскэ Союзай Герой Жамбал Ешеевич Тулаевта бюст-хүшөө табигдаба. Тэрэниие нээлгын үдэр тосхоной хүн зон олоороо суглараа. Бюст-хүшөөгэй дэргэдэ сэрэгшэд Хүндэлэлэй харуулда зогсоо. КПСС-эй райкомой секретарь Н. И. Крючков митинг нээжэ, аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ П. Э. Ренчинов Жамбал Тулаевай ажабайдал болон дайшалхы габьяа тухайнь сугларагшадта хөөрэжэ үгөө. Удаань военком, майор Л. М. Адушеев, геройн дүү Радна Тулаев, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Л. Данзанов, һурагша В. Шайдаров гэгшэд үгэ хэлээ.

Б. МАШКИНОВ.

ШЭНЭ БАЙРА

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой Серовко гэжэ газарта Цыден-Дамба Доржиевай даадаг хонидой отара оршодог юм. Серовко Хоити хадын баруун талада нэмжыдэг тула үбэлэй жабар, һалхинда «нээлгээтэй» байдаг нютаг юм. Тиигээдшье тэндэ баригдаһан хонидой байра хуушаржа, хүйтэ барихаяа болинтоһон байгаа.

Октябриин һайндэрэй урдахана В. Ларионовой хүтэлбэрилдэг колхозой модошо дархашуулай бригада Серовкын отарада хонидой шэнэ байра барижа ашаглалгада үгэбэ.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Гүрэнэй хэрэг» гэһэн түрүү бэшэг; «Совет засагай 50 жэлэй ойе угтуулан» гэһэн гаршаг доро ажалай бэлэгүүд; ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: шэнэ ёһо заншал тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ конференциие угтуулан Е. Криченивкер гэгшын статья; В. Секеринэй зураглал.

Гурбадахи хуудаһанда: зүг зүбхис бүхэнһөө абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютагай һонин; соносхолнууд.

ШАНГА ТУЛАЛДААН ЭХИЛБЭ

БОКС

УРЖАДЭР Улаан-Үдымнай Спортын ордон соо хүн зон олон, үдэшэлэн орой болотор ехэ хүлгөө шууяатай байба. Ушарынь, эндэ республика дотороо боксоор түрүү һуури эзэлхын түлөө шанга тулалдаан эхилээ. Солбон шамбайшуулай энэ үргэн уулзалга угаа һонирхолтой байхаар хүлеэгдэбэ. Юуб гэхэдэ, мүрысөөн бүхэли гурбан үдэр үргэлжэлжэ, тэрээндэ аяар зуун хүн хабаадаха юм. Тэдэнэй тоодо 43 эрэшүүл ороно, тиихэдэ эдэнэй 5-ниинь спортын мастернууд, 8-ниинь мастерта кандидадууд болоно. Хамта дээрээ аяар арбан командын боксернууд арбан шэгнүүрэй янзаар өөһэд хоорондоо тулалдажа захалаа гээшэ. Гадна эндэ илажа гарагшад ерэхэ жэл Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй түрүү һууриин түлөө тэмсэлдэ хабаадаха эрхэ олохо зэргэтэй. Иимэ бөлохолоороо тус һорёондо хабаадаһан хүн бүхэнэй харюусалга ехэ, тиигээдшье хүндэтэй байгаа бшуу.

...Арба найман час. Мүрысөөнэй тугай үргэгдэһэнэй удаа ринг дээрэ 46—48 килограмм шэгнүүртэй нэгэдэхи разрядай боксернууд Ринчин Будаев (үхибүүдэй спортивна һургуули), Константин Иванов («Труд») гэгшэд гаража ерэбэ. Эдэнэр хоюулаа 1949 ондо түрэһэн. Тиигэбэшье Ивановынь бага зэргэ үндэршэг, дүй дүршэлөөр үлүү, 5 дахин тулалдаанда хабаадаһан. Энэмнай булюу бэрхэ байһанаа харуулжа, хоёрдохи раундын үшөө дүүрээгүй байхада шүүһэн дээрэ тоологдоо. Эдэнэй һүүлээр мүн лэ тиимэ шэгнүүрэй боксернууд Владимир Молчанов («Спартак»), Жамбал Лхасарунов («Труд»), гэгшэд дуудагдаба. Хоёр талаһаа адлирхуу доболго болобошье, модоной техникумэй түлөөлэгшэ Лхасарунов очкогоороо илажа гараа.

Удаань үнөөхил бүлгэмэймнай түлөөлэгшэд Тимур Иванов Юрий Суханов хоёр уулзаба. Сугларагшад эдэ боксернуудые халуунаар угтаа, дүтэ танниха байбад, энээнэй урда тээ оло дахин тэдэнэй тулалдаае хараһаншье байха. Зүгөөргүй һонин һорёон болохоор хүлеэгдээ, болобошье ха. Ана-мана сохилдоон болобошье, Юрань дабажа шадаа.

Энээнэй һүүлээр болоһон тулалдаан бүришье һонирхолтой байхаар тухайлагдаа һэн. Юуб гэхэдэ, рингын улаан буланда городой залуушуулда мэдээжэ болоһон боксернуудай нэгэн Борис Зоректуев һууба. Энэмнай 1949 ондо түрэһэн, 41 дэхин мүрысөөндэ хабаадажа, 36-ень шүүһэн намтартай. Городой чемпион, республика дотороошье хэдэн удаа шалгарһан түүхэтэй. Зүгөөр мүнөөшье тэрэ «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Кашеевтэй уулзахадаа хүнгэхэнөөр шүүжэ, булюу бэрхэ байһанаа батадхаба.

54—57 килограмм шэгнүүртэй нэгэдэхи разрядай боксернууд Александр Дондубон («Спартак») Борис Солдаев («Труд») хоёрой уулзалга шанга тулалдаагаар түгэсөө. Юһэ минутын туршада Борисынь үсэд нэтэрүүгээр сохисолдожо илаа.

Эдиршүүлэй хоорондо болоһон бэшэ 12 уулзалганууд сооһоо эгээл гоё һайхануудынь гэхэдэ, «Локомотивай» түлөөлэгшэ Геннадий Поляков, Михаил Митупов («Спартак»), мүн тус бүлгэмэй гэшүүд Евгений Фидель, Александр Щербаков, Борис Егоров («Труд»), Геннадий Кондратьев (үхибүүдэй спортивна һургуули), Алексей Коварсий («Труд»), Сергей Семенов («Спартак») гэгшэдэй тулалдаанууд болоно. Бултадаа шахуу үсэд нэтэрүүнүүд, техникыншье талаар дүршэлтэй болоно байһанаа харуулаа. Илангаяа А. Щербаков, А. Коварсий, М. Митупов болон бусад шамбай бэрхэ, шанга шандааһатай байжа, нүгөөдүүлээ яаха аргагүй шүүжэ, сугларагшадай һайшаалда хүртэбэ. Мүн эдиршүүл соогоо «Локомотивай» түлөөлэгшэ Геннадий Кравцов «Спартак» бүлгэмэй гэшүүн Анатолий Хлесткин хоёрой тулалдаан һонирхогдоо. Энэ уулзалга шанга тулалдаанай оршон байдалда үнгэрбэ. Бэе бэедээ дүрөө үгтэхэгүй гэһэндэл, шанга шангаар добтололсоо. 1965—66 онуудай чемпион А. Хлесткин түрүүшын хэдэн минутын туршада нүгөөдээ аягүйгөөр тухашаруулбашье, илажа шадаагүй. Түмэр замай харгын спортсменүүдэй чемпион Кравцов һүүлшынгээ гурбан минутын туршада үсэд нэтэрүүгээр добтолго хэжэ диилэһэн байна.

Энэ үдэшэлэн бокс харагшад эрэшүүлэй уулзалгые хүлеэжэ ядалдаа. Тэрэнь бүри оройшог, аяар 22 часай багаар эхилбэшье, үни удаан үргэлжэлөөгүй. Спортын мастерта кандидат Бато Нимаев нэгэдэхи разрядай боксер Вениамин Матхановтай уулзахадаа бираагүй. Тэрэ хэдэн удаа чемпион ябаһан, дүй дүршэлөөршье баян мүртөө залуу боксерто сохигдошоо. Зүгөөр нүхэр Нимаев илаха хүсэлтэйгөөр угаа эдэбхитэйгээр добтолбошье, шанга харюунуудые абажа, хүсөө түргөөр бууража, дүрөө алдаа. Тиигэжэ эсэсэй эсэстэ илагдашоо. Энэ уулзалга дээрэ В. Матханов шадабари бэрхэтэй, шанга сохидолтой боксер болохо байһанаа харуулжа, олоной магтаалда хүртэбэ гэхэдэ алдуу болохогүй.

Нэгэдэхи разрядай боксернууд Константин Аюшеев Эдуард Малаханов хоёр түрүүшын гурбан минутада һэримжэтэйгээр наадаа. Тиин удаадахи үедөө хоёр талаһаа добтолгоёо бүри шангадхаба. Һүүлэй һүүлдэ Аюшеевынь шүүһэн дээрэ тоологдобо.

Урданай боксер Михаил Шантановые мэдэхэгүй хүн спортдо дуратайшуулай дунда үгы шахуу. Энэ нүхэрнай дүй дүршэлөөр баян, оло дахин ехэ ехэ уулзалгануудта хабаадаһан. Тэрэнэй илалта туйлахань дамжаггүй гэжэ һанагдаа, туйлаашье. Мэдээжэ боксер Виктор Доржиевые түрүүшынгээ хэдэхэн минутын үедэ нокаудта оруулжа шүүжэрхёо. Нэгэдэхи разрядай боксер Доржиев ургажа ябаа мэргэжэлтэ, үшөө залуу, хүсэн байбашье, шадабаринь үшөөл багадашоо.

Спортын мастерта кандидат Валерий Турлай боксдо хабаадаһаар хэдэн жэл болобо. Энэмнай мүн лэ хүсэ ехэтэй, шадамар боксер гэһэн суутай. Үндэр, сэбэр бэетэй, сохиходоошье шуран, бэеэ хамгаалхадаашье түргэн, шандааһа шангатай даа. Энэ уулзалга үнгэргэхэдөө урданайнгаа солые дахинаа батадхажа, солбон сарюун байһанаа гэршэлбэ. Шадабаритай боксер Воробьевые нокаудта оруулжа, юрэдөөл 1—2 минутын туршада илажархёо.

...Үсэгэлдэр үдэшын 5 часһаа арһан бээлэйн эзэдэй уулзалга шанга тулалдаанай оршон байдалда, һонирхолтойгоор үргэлжэлөө. Энэ үдэр ринг дээрэ мүн лэ 20 гаран боксернууд гараһан байна.

И. ОЧОРОН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. М. Шантанов (зүүн гарһаа) С. Доржиев хоёрой тулалдаан. 2. Б. Нимаев (баруун гарһаа). В. Матханов гэгшэд.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

БАР ХҮСЭТЭЙШҮҮЛ УУЛЗАБА

Улаан-Үдэ городоймнай Спортын ордон соо дүрэ буляалдалгаар республикын барилдаашадай дунда командна түрүү һуури эзэлхын ба ВЛКСМ-эй областной комитедэй шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдөө. Эндэ «Буревестник», «Труд», «Урожай» бүлгэмүүдэй 90 гаран барилдаашад сугларaa юм. Тэдэнэй дунда манай Буряадай мэдээжэ барилдаашад—спортын мастернууд В. Баймеев, С. Зандаев, Н. Лаврентьев, мастерта кандидат С. Ардуев гэгшэд бии. Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлһэн энэ мүрысөөн шанга тулалдаатайгаар түгэсөө.

Мүрысөөнэй эхи табиһан 52 килограмм шэгнүүртэн сооһоо хүдөө ажахын институдай студент Мильгадаев түрүүлээ. Нёдондо жэлдэ эрхимлэһэн ГПТУ-гай һурагша Алексеев хоёрдохи һуури эзэлбэ. Загарайһаа ерэһэн барилдаашан Балдаев гурбадахи һуурида гараа. 57 килограмм шэгнүүртэн соо Түнхэнэй үнинэй мэдээжэ барилдаашан, мастерта кандидат С. Ардуев түрүүлһэн байна. Хүдөө ажахын институдай барилдаашад Бубаев, Тумурхонов гэгшэд түрүү һуури эзэлхэ аргатай байһан аад, ялада унажа, хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлхэ баатай болоо.

Удаадахи 63 килограмм шэгнүүртэй барилдаашадай дунда одоол буха ехэ тулалдаан болобо. Юуб гэхэдэ, энэ шэгнүүрэй барилдаашад ехэ олон байшоо. Аяар 24 бүхэшүүлэй дунда түрүү һуури эзэлхэ гээшэ гайтай хэрэг ааб даа. Тиигэбэшье Буряадаймнай суута барилдаашан, спортын мастер Виктор Баймеев эндэ түрүүлээ. Хоёрдохи һууриие эсэхэ сусахые мэдэхэгүй, габшагай солбон, залуу барилдаашан Багор Баганов («Буревестник») эзэлбэ. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Ванчиков гурбадахида гараа.

Буряадай багшанарай институдай спортивна факультедэй студент Геннадий Баймеев 70 килограмм шэгнүүртэй барилдаашадай дунда түрүүлбэ. Хоёрдохи һууриие хүдөө ажахын институдай студент Николай Очиров эзэлээ. Эдэ хоёр арга шадал ехэтэй барилдаашадай тулалдахада харагшад ехэ һонирхоо. Тэнсүүшэгээр тулалдаһан тэдэнэй дүн харахада, Баймеевынь очкогоороо булиһан байба. Загарайн барилдаашан Хамагаев гурбадахи һуури эзэлээ.

78 килограмм шэгнүүртэй барилдаашадай тулалдахада, мүрысөө хаража һуугшад һэргэшэдэг байба. Эндэ 1964 ондо залуушуулай дунда СССР-эй чемпион болоһон спортын мастер Битиев барилдааха юм. Шамбай гоё бэетэй, осетин яһанай энэ хүнэй барилдахада, Кавказай суута барилдаашад юундэшьеб һанаанда ороно. Энэ барилдаашамнай оньһон шадал ехэтэй байһан дээрэһээ барилдаһан лэ хүнөө удаарангүй нюрган дээрэнь хэбтүүлдэг байба. Гансал хүдөө ажахын институдай студент—габшагай түргэн Вахрушкиниие нюрган дээрэнь хэбтүүлжэ шадаагүй. Тиигэбэшье очкогоороо түрөө. Тиигэжэ «Урожай» бүлгэмһөө барилдаһан Битиев нэгэдэхи, Вахрушкин («Буревестник») хоёрдохи, Митупов («Буревестник») гурбадахи һуурида гараа.

Спортын мастер Степан Зандаев («Урожай») 87 килограмм шэгнүүртэн соогоо түрүү һуури эзэлээ. Батуев («Урожай») хоёрдохи, Дансаранов («Буревестник») гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. 97 килограмм шэгнүүртэй барилдаашад соо арбан долоо наһатай Зэдын бүхэ Будунов эрхимлэбэ.

БАРИЛДААН

Мүнөөнһөө иимэ һайнаар барилдадаг болоһон энэ спортсмен хожомоо мастершье боложо магадгүй. Энээндэнь этигэмээр. Хоёрдохи һуури багшанарай институдай студент Санданов эзэлээ. «Труд» бүлгэмһөө барилдаһан Палкин гурбадахи һуурида гараба.

Һүүлшын эгээн хүндэ шэгнүүртэй (97 килограммһаа дээшэ) барилдаашадай тулалдахада одоол Спортын ордон зоной хашхарааһаа дорьбожо байгаа. Эндэ оройдоол хоёр бүхэшүүл—«Урожай» бүлгэмһөө барилдаһан спортын мастер Николай Лаврентьев, хүдөө ажахын институдай студент Аникеев гэгшэд тулалдаа. Юһэ минутын туршада тулалдаһан эдэ хоёрнай хэн хэнээшье нюрган дээрэнь хэбтүүлжэ шадаагүй. Тулалдаанай дүүрэхэдэ судья очкогоороо булиһан залуу барилдааша Аникеевэй гарые үргөө. Тиигэжэ мастер түрүүшынхеэ илагдаба.

Мүрысөөнэй дүүрэхэдэ али коллективынь түрүүлбэ ааб гэжэ хаража үзэхэдэ, нэгэдэхи һуури «Буревестник», хоёрдохи—«Урожай», гурбадахи һуури «Труд» командын бүхэшүүл эзэлһэн байба. Тэдээндэ ВЛКСМ-эй обкомой грамота болон үнэтэ шан барюулагдаа.

В. ТУЛАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилдаанай үе.

Редакторай орлогшо Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23 67, зам. редактора — 38 42, зам. редактора — 35 84, секретариата — 27 37, отделов: сельскохозяйственный — 47 59, 35 14, промышленный — 48 89, 33 61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 34-05 и перевод — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-02055. Зак. № 1137.